

НАШЕ ЖИТТЯ

UKRAINIAN NEWSPAPER „OUR LIFE“

Ч. 13—14 (108—109)

АВГСБУРГ, 13. КВІТНЯ 1947

РІК III

Надзрна Рада, Дирекція Видавництва і Редакція «Нашого Життя» вітає всіх братів-українців, на Україні й на чужині суцix, та всіх своїх читачів і співробітників світлою радістю Воскресення Христового.

Нехай ця радість вселить у наші душі незламну віру, що й для народу Українського після Голоти прийде воскресення

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Координаційний український комітет посилає всім українцям в Україні, в еміграції і за океаном сердечне

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Управа спілки українських журналістів (СУЖ) на чужині вітає всіх своїх членів і Редакції всіх українських часописів з Великоднім Святим

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Українська спілка селян-емігрантів в Авгсбурзі сердечно вітає всіх українських селян на скитальщині з Великоднім Святим

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

часна доля вигнанця — птаха з уятими крилами: він хоче піднятися в повітря, але не може, б'є злісно своїми пошкодженими крилами навколо, засягаючи при тім і таких самих покалечених птахів, своїх братів і товаришів.

На еміграції не може бути нормально-го політичного життя, нормальних політичних партій, а значить і нормальних перемог, майоризацій... Годинник емігранта, за Герценом, спинився з хвилиною, коли він перейшов кордон. Новочасна російська еміграція здивовано поглядає на стару царську, пізнаючи в них живих персонажів Достоевського, Пісемського, Чехова. Таких людей в ССРСР вже нема.

Ми навмисне навели приклад російської еміграції, бо лише вона була еміграцією справжньою, відділеною залізною завісою від батьківщини. Українська еміграція мала зв'язок з західно-українськими землями, жила фактично їх життям, турботами, боротьбою й досягненнями. Оскільки Галичина і Волинь були по суті малими українськими провінціями, з своєю малою, утвореною історично, провінційною політикою, то й наша еміграція носила в собі ознаки цієї провінційності. Наш годинник спинився щойно тепер, коли всі українські землі опинилися в мажоранській державі, а ми всі втратили зв'язок з батьківщиною.

Там на батьківщині тепер відбуваються процеси, на які ми, з чужини не можемо впливати так, як би нам хотілося. Однак, хоч ми не можемо безпосередньо вплинути на розвиток подій в Україні, ми можемо про наші кривди і болі голосно говорити. Можемо й мусимо світ інформувати, у цьому світі шукати і знаходити собі приятелів та через них, посередньо, впливати на хід подій.

Але для цього ми самі мусимо бути об'єднані, з'єднані однією думкою, одним бажанням, одним прагненням — бути справжніми представниками свого народу. Це не значить, що ми масно стритися під один гребінець: можемо й мусимо мати кожний свій політичний хребет, свій ідеал, свою програму.

Треба тільки, щоб та чи інша група не думала, що лише вона посідає істину, що лише і єдино вона любить по справжньому свій нарід, і що лише і єдино во-

на покликана сказати слово правди і своєму народові і світові про свій нарід. Треба, щоб окремі одиниці і групи позбулися мегаломанії, щоб між політичними групами, у неминучій і часто потрібній боротьбі поглядів, думок і ідей, панувала толеранція і християнські етичні норми.

Чи бачив хто, як виглядає лан пшениці після того, як по ньому пройшов гурт дівчат, виполюючи різні бур'яни? Пом'ятий, потоптаний, знівечений... Але гляньте на нього за кілька днів: рівне, чисте плесо пшениці. Знати, що добрі руки працювали.

Робітниця рідко коли при роботі сваряється (трапляється й це); здебільшого весело співають.

На нашому полі суспільного життя і праці — роллю цих робітниць має виконувати преса. (Завдання преси, розуміється, ширші, але це не належить до сьогоднішньої нашої теми). Вона має дбати про те, щоб наш лан був по можливості без бур'янів, або щоб ті бур'яни бодай не розростались і не глушили культурної рослини. Преса у цьому своєму завданні має співпрацювати, чи як оті дівчата — співати разом. Коли час від часу робітничка пера не погодяться, то «сварка» мала б бути культурною дискусією, без видування «цитат», без перекичування і фальшивих закидів, без особистих образів і натяків. Словом, мала б це бути культурна і толерантна виміна думок, де єдина зброя — логічне думання, здоровий розум, а аргументами, що виправдували б полеміку, мали б бути питання засадничої ваги і значіння.

Є так багато справді світових проблем; є немало нових здобутків на полі науки, філософії, соціології, економіки, історії тощо. Щоб ото нам з тої кривди і самим налитися, і читачам розповісти. Ні, ми взаємно собі і читачам псуємо настрої і кров дрібничковими табірними «перемогами» і «поразками»; ми розписуємося на цілих шпальтах про «Фраймані»...

Інформувати про наші табори, про їхнє життя і т. п. безперечно треба, але табору «політику» у тих чи інших «казернах» робити центральною проблематикою наших часописів, це значить неспівідомо позбавляти читача справжньої лектури, тримати його духово (і себе!) за таборними парканами...

Не один читач може подумати: «лікарю, виликуйся сам... От, дивись, «Наше Життя»...» і т. д. Це все вірно і ці рядки скеровані — до всіх наших журналістів і співробітників усіх наших часописів, «Нашого Життя» не виключаючи.

Великдень! Чи не найкраще саме в цей день звернутися до наших публіцистів — товаришів пера, з проханням подумати у святкові дні, але таки справді і серйозно подумати, про порушені тут питання.

Павло Кетович

Великодні міркування

Свято Христового Воскресіння — найбільше наше свято. Таким вважає його Церква («свято свят»), таким воно було і є віддавна в душах і серцях наших людей...

Природа пробуджується до нового життя, сонце привітно і тепло гріє, земля вкривається зеленим килимом, повітря повне лагідних пахощів весни, і людина, скинувши зимове вбрання, почуває себе мов якось легшою, життєрадіснішою, бадьорішою.

В цей час хочеться забути все лихо, всі життєві прикроці, хочеться попросити всіх, всіх, всіх, щоби простили «вольне і невольне», і самому простити всім. На оновлену землю хочеться стати і душевно легчим, позбутися тягару гріха.

Кожний може зрозуміти всю красу, велич, природність та потребу такого оновлення, такої, душевної купелі.

Люди відірвані від своєї батьківщини, а зокрема ті, що опинились на чужині мимом своєї волі й не можуть вернутись до дому, особливо цінять традиції і звичаї своєї країни.

Але люди без батьківщини часто якісь особливо нервові, чутливі, вразливі. Не-

МІХАЙЛО ОРЕСТ

Великдень

Дарма небуття над світом ворожить:
Здавши про світлі раї,
Воля добра росте і множить
Блискучі зусилля свої
І, в безлад безстрашно б'ючи неситий,
Борючи смертний застій,
Прагне всевладно у світ влонити
Єдиний закон: радії!

Політичний огляд

Московська конференція

Хоч були оптимісти, що вірили в скорі і згідне закінчення конференції в Москві, то тепер шириться переконання, що для вирішення складних справ міжнародної політики у відношенні до Німеччини будуть потрібні не тижні, а місяці. Чого хочуть союзники-переможці від Німеччини? Забезпечення себе від нового німецького нападу і відшкодування за руїну, що її принесла німецька армія в чужі країни. Справа безпеки рішається через повне розбросання Німеччини. Друга справа — виплата за шкоди — натикається на різні труднощі. ССРСР вимагає для себе 10 мільярдів доларів контрибуції з Німеччини. Чи може Німеччина зараз цю суму заплатити? Західні великі держави вважають, що не може. Тому вони хотіли б, щоб розвинулося німецьке народне господарство так, щоб німці могли своєю працею і себе прохарчувати і виплачувати репарації. Советський уряд вимагає для себе негайних репарацій. На це відповідають західні великодержави, що коли ССРСР вимагатиме негайних репарацій із „біжучого виробництва" Німеччини, то німці не зможуть себе прогодувати, і далі Німеччину муситимуть харчувати своїм коштом Англія та Сполучені Штати Америки. Таким чином, — як зазначає американська та англійська преса, німецькі репарації Советському Союзу мусіли б заплатити західні великодержави. Про це пише англійський тижневик „Менчестер Гардіан": „Репараційні цифри можуть бути такі високі, як подобаються п. Молотову, але перший факт є той, що Британія та Америка не хочуть бути платниками контрибуції".

Советський уряд вимагає від західних великодержав права на участь у прибутках з Рурської області в Західній Німеччині, але відмовляється своїм союзникам права на вплив у підприємствах східної окупаційної зони.

Англія і Америка

Уже перша світова війна показала велику силу Сполучених Штатів Америки. Однак „першу скрипку" грала в світовій війні перевага Америки над усіма державами світа безперечно. Це показують виразно і ясно події навколо Греції і Туреччини. Самі англійці це все знають, коли пишуть, що Англія мусить вітати участь Америки в тих країнах, що були досі сферою англійських інтересів (Середземне море). Англійці сподіваються, що американцям удасться досягнути того, чого не могла здійснити Англія своїми зменшеними силами: забезпечення впливу англо-саксонських держав супроти натиску ССРСР. З цього випливає ще один наслідок. Англія робиться все більше європейською державою. В напруженні і в конфлікті між ССРСР та Америкою англійці відчують, що їхня країна може стати полем бою. Тому ролі Англії — забезпечити себе і Європу перед новим ударом великодержав, що покотяться б на всіх європейських країнах, не виключаючи і самої Англії.

Америка та ССРСР

Промова през. Трумена з 12. березня та заяви інших відповідальних американських політиків показують ясно рішучу

позицію Америки щодо ССРСР. Чи Америка пошле своє військо в Грецію? В Англії дехто вважає, що прихід американської збройної сили в Грецію не поліпшив би політичних відносин в Європі, бо присутність американців у Греції ССРСР використає на те, щоб лишити своє військо в Болгарії та в інших країнах „слов'янського блоку".

Слова през. Трумена розуміють в Америці і в світі як рішучу пересторогу на адресу ССРСР. В. Ліпмен перечислює головні домагання Америки: „Гарантія для Греції проти розділу Македонії. Прямая пересторога Балканам, Москві і грецьким комуністам, що захоплення влади в Греції викличе воєнні протизаходи. Евакуація східно-європейських країн червоною армією". Окрім того американська преса заявляє, що американський уряд не стерпить появи „грецького Тита". Коли б комуністи взяли владу в Греції, то Америка оголосила б господарську блокаду цієї країни і, крім того, обсадила б Південну Грецію (Пелопонес) і грецькі острови.

У відношенні до Німеччини Америка стоїть на тій позиції, що її висловив бувший міністер закордонних справ Бірнс при кінці війни: Америка ніколи не буде підтримувати Німеччини проти ССРСР, навпаки, буде охороняти Советський Союз від німецької загрози.

Англія та ССРСР

Міністер Бевін мав у Москві розмову з Сталіном. Головна тема розмови була — продовження союзу Англії з ССРСР. В Лондоні сподіваються, що „перевірний і поправлений" договір буде виготовлений ще до кінця Московської конференції.

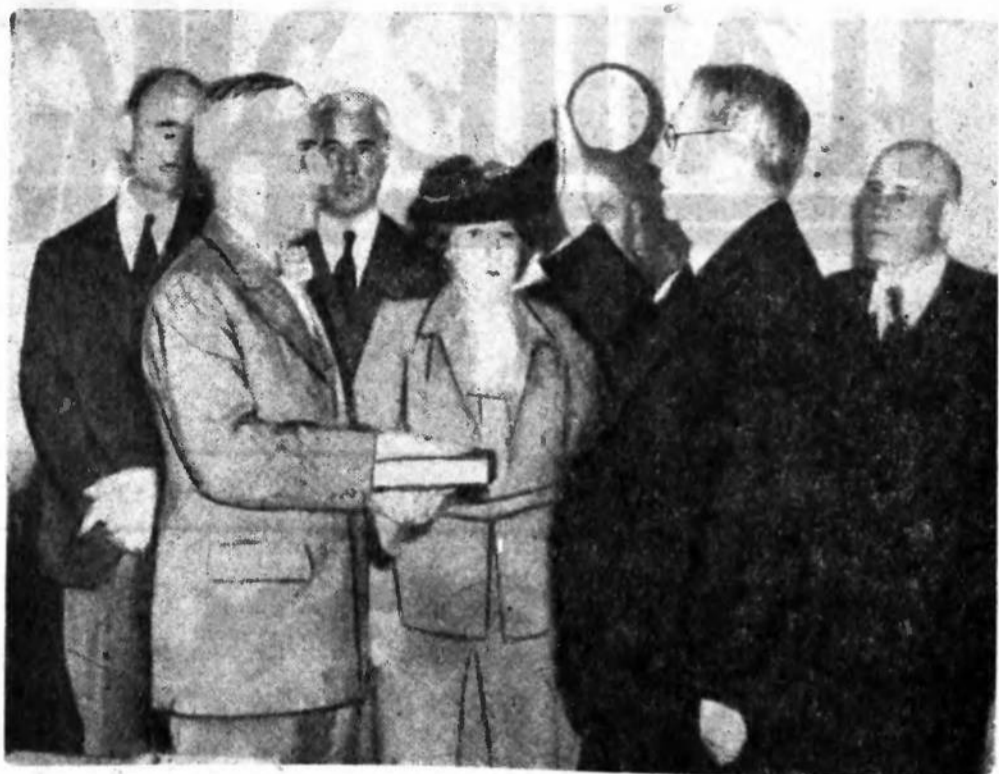
Югославія і Західні великодержави

Уряд Тита занепокоєний рішенням Америки забезпечити незалежність і спокій Греції. 1. квітня в югославському парламенті від імені уряду заявлено, що тільки ССРСР дбає про світовий мир, natomiast, мовляв, західні держави „говорять про бомби". Неприязна позиція югославського уряду до англо-американців викликала відповідний відгук:

Америка і Англія відмовилися давати харчування Югославії. Замість 250.000 тонн збіжжя, що просив з Америки уряд Тита, американський уряд дозволив тільки 50.000 тонн картоплі для югославського населення.

Японія і переможці

Начальник американського війська в Японії ген. Мек Артур подав думку, що окупація Японії не мусить довго тривати. Супроти цього виступив австралійський міністер закордонних справ Іветт у парламенті в Кенберрі. Він зазначив,

Два роки тому — Президент Трумен складає присягу 12. IV. 1945 р.

що окупаційне військо в Японії потрібне для підтримки демократичного духу і миролюбності в цій країні. Іветт заявив, що з японських урядів ще не зовсім виключено елементи, відповідальні за воєнну політику Японії.

Китай

Громадянська війна між комуністами та партією Куомінтан вибухла з новою силою. Військо Чан-Кай-Шека взяло комуністичну столицю Снан та інші міста на північ від Енану. Уряд Чан-Кай-Шека оголосив комуністичну партію за незаконну організацію. Китайський уряд вирішив зробити внутрішню позику в сумі 400 міль. американських доларів.

Упадок Енану зробив у Китаї велике враження. Від 1934 року це місто було столицею „Червоного Китаю". Відсіля комуністи могли контролювати третину Китаю. Противник большевизму Чан-Кай-Шек має 4.500.000 війська. У комуністів є 1.500.000 регулярного війська і декілька мільйонів партизанів. Чан-Кай-Шекова армія добре озброєна. „Червоні" озброєні гірше. Великі простори Китаю не дають надії на те, щоб війна скоро скінчилася.

ССРСР

Головне питання в ССРСР — це харчування населення. Україна та інші частини ССРСР, охоплені неврожасом 1946 року, переживають найтяжчу кризу. Харчування людності дійшло до „голодного рівня". Цей стан неминуче погіршиться аж до місяця червня. Закінчення

допомоги від УНРРА поставить Україну та Білорусь в безвихідне положення. Советський уряд купує харчові продукти за кордоном, але в дуже малій кількості. Україна зможе відновити своє руйноване господарство до передвоєнного рівня через 3 або 4 роки. Наслідком неврожаю і через недостачу паші селяни ріжуть масово молодий скот. Тому на продаж приходять багато м'яса, але плян відбудови сільського господарства через те руйнується. Промисловість в ССРСР так знищена війною, що вона ще й досі не досягає і половини передвоєнного стану.

Австрія на московській конференції

Австрійський міністер закордонних справ Грубер прибув у Москву для підтримки інтересів Австрії перед конференцією міністрів великих держав. Великодержави, в першу чергу ССРСР, вимагають, щоб німецьке державне майно, що знаходиться на австрійській землі, було передане державам-побідницям. Австрійський уряд заявляє, що це майно (фабрики та їх устаткування) знищене в час війни. Грубер каже, що Австрія, наслідком надмірних репарацій зруйнується зовсім. Югославія вимагає від Австрії територіальних уступок. На це домагання заявив Грубер, що австрійський уряд не підпише договору, який би визнавав такі уступки, бо це знищило б можливість розвитку демократичного ладу в Австрії.

Франція — Індо-Китай

Одна з найтяжчих політичних проблем теперішньої Франції — це Індо-Китай. Французька урядова пропаганда твердить, що В'єтнамська республіка підтримує ССРСР та китайські комуністи. В'єтнамські провідники заявляють, що це неправда. Закиди, роблені в'єтнамцям, мовляв, вони прихильники тоталітарного режиму, — провідники В'єтнамської республіки відкидають як безпідставні: „В'єт-Нам" — це перша нація в Азії, що має демократичний лад", так заявив д-р Тач на конгресі азійських народів у Делі (Індія).

Д-р Тач написав до французького уряду: „В'єт-Намська армія не буде ніколи капітулювати. Вона не має ніяких американських позик, англійських бомбовиків, японської армії, англо-індійських дивізій, бувших німецьких дивізій Гітлера... але вона переможе, бо вона має за собою геній народу, що бореться за свою свободу і всю симпатію вільних народів світа, всупереч вашій пропаганді".

В'єтнамські самостійники просять індійський народ, не допустити перевозити через Індію і країни Середнього Сходу зброю та французьке військо в Індо-Китай.

Війна в Індо-Китаї вимагає від Франції великих жертв людськими і матеріальними. На ведення дальшої війни французький уряд вимагає 280 мільйонів доларів.

Політична рівновага у Франції дуже непевна. Сильний вплив комуністичної партії у Франції відбивається від'ємно на французькій міжнародній політиці. Америка ставиться неприхильно до вимоги Франції щодо Рурської області з огляду на сильний комуністичний рух у Франції.

Демократія або диктатура

Найнебезпечніша загроза для демократичного правопорядку — це тоталістичні політичні партії. Вони, користаючи з демократичних свобод, брехнею, демагогією, моральним і фізичним терором організують здебільшого шумовиння з метою повалити демократичну систему і захопити виключно владу в свої руки, щоб опісля фізичним терором знищити демократичний лад та організацію.

Слід пригадати, що диктатури появлялися також і в давнині, але при тогочасних суспільних і господарських відносинах, коли люди провадили війни „рукопашною технікою", кожна диктатура щезала в міру наростання нових суспільних сил.

Але тепер, в епоху високорозвиненої техніки, радія, авіації, танків, ракет і атомових бомб, коли ця вся зброя опиняється у виключному посіданні тоталістичного ордену-партії, для якої всі засоби боротьби є добрі, хоч би це коштувало рік-річно мільйони жертв, нема і мови про якусь революцію, чи зміну режиму з волі більшості народу. Така диктаторська партія, хоч би її члени не становили навіть одного відсотка народу, при своєму аномальному використуванні засобів сучасної техніки, може вдержатися при владі, хоч би проти неї стояла мурами уся маса народу.

Таку диктатуру монопартії може повалити тільки зовнішня воєнна сила. Мусоліні і Гітлер і до цього часу панували б, якби не змела їх зовнішня мілітарна сила.

Найбільша слабкість сучасної демократії в тому, що вона досі не змогла створити виразного ідеологічного обґрунтування і відповідного законодавства для охорони демократичної системи, щоб у зародку нищити і не допускати до розвитку тоталістичних політичних партій та організацій, що прямують до диктатури. Ці політичні партії дуже легко пізнати, хоч би вони прикривалися найневиннішими своїми демократичними гаслами.

В боротьбі проти тоталітарних партій демократія мусить, в інтересі власному заборонити існування тоталітарних організацій, включно з позбавленням особистої свободи їх членів та вислати їх на фізичну примусову працю для суспільно-державних потреб.

Демократія для демократії! Для тоталістів це та профілактика, що має охоронити людство перед новими нещастями тоталітарних диктатур! Без цього рішучого кроку демократія буде „керенщиною", пригожим ґрунтом для зроджування і росту нових тоталітарних хворіб.

В цьому напрямі демократія зробила деякий поступ. Рішуча заборона нацистичної, чи фашистської партії прийнята світовою опінією за самозрозумілу правду. Для тих тоталітарних партій нема місяця у демократичній системі!

Це справді великий початок, але тільки початок. В демократичній системі не сміє мати місце ніяка тоталітарна партія, себто не тільки нацистична, але й інші, їй подібні!

Американська поміч.

ВОСКРЕСЕННЯ

Серед великих християнських свят, свято Воскресення Христового є, сказати б, центральне, найурочистіше, історично-реальне і в той же час глибоко-символічне, найбільш трагічне в своєму історичному обоснуванні і найбільш радісне своїм значенням.

А його значення, це — перемога життя над смертю, правди над неправдою, світла над темрявою, радості над смутком, добра над злом, віри над невірою, надії над зневірою, духа над матерією, ідеалістично-релігійного світогляду над буденно-практичним і матеріалістичним. І тому все, що живе розумним, вищим духовим життям, все правдиве, ясне, радісне, добре, віруюче, — все в цей день святкує празників празник і торжество всіх торжеств. І тому в Україні, в цій соняшній країні від природи шляхетного й лицарського люду, що з—посеред себе воздвигнув такі дві постаті, як Григорія Сковороду й Тараса Шевченка, надхненного апостола правди і геніяльного поета правди, тому то в Україні це свято завжди було серед всіх інших свят винятковим і єдиним.

Свято Різдва Христового, теж одно з найбільших християнських свят, має інший характер, сказати б, релігійно-романтичний, особливо в наших фольклорних барвах. З народженням Христа прийшла у світ нова Божественна Правда, її майбутнє ще покрите завісою невідомого, тайною. Цієї Правди не хочуть слухати і бачити. Нечестивий і несправедливий світ через сильних світа цього, сильних землею владою, хотів би знищити її при самому її народженні. Про ту Правду вічували пророки. Ті, що од-

разу пізнали в Христі Месію, жалілися трагічного майбутнього, що чекало Носія найвищої Любові. Сам Христос, що мав два ества, дві природи — божеську й людську, цєю людською природою жахається наближення страждань і в Гефсиманському Саду каже до апостола Петра: „сумна душа моя аж до смерті“, а потім благас: „Отче мій, коли можна, нехай мине мене чаша ця (доля ця, терпіння). Але тут же перемагає в ньому розуміння того, для чого покликана його Вища Божественна Воля, і Він додає: „Однак же нехай буде не так, як Я хочу, а як хочеш Ти“. Після цієї молитви Юда своїм зрадливим поцілунком, як умовленим знаком, віддає Христа в руки ворогів на страждання.

Для чого ж Божественна Воля вибрала для Христа саме такі жакливі людські муки?

Передусім для того, щоб були зрозумілі людині, щоб людина реально відчувала ту найвищу для людської природи Христа ціну викупу, яку він, як Спаситель, заплатив за визволення людини, за її спасіння. А потім для того, щоб людина ніколи не забувала значення страждань, як найвищої ціни за найвищі осягнення; щоб навчилася розуміти, що страждання мають таку колосальну духову силу, що навіть, коли вони спричиняють смерть фізичної істоти, їх духова цінність живе, як реальна діюча сила в інших і, помножуючись в тих інших істотах, конденсуючись в них, стає непереможною, більше того, сама перемагає чи дає духові данні для перемоги тієї думки чи ідеї, в якій концентрується.

Силою цієї надзвичайної духової вартості невимовних фізич-

них мук Христа. Він перемагає силу смерті і воскресає!

Так через страждання прийшов до воскресення Христос, через страждання приходять до оновлення своїх сил людина, через страждання приходять до зміцнення, зконденсування своїх сил народ, через страждання ж доходить останній до відродження, національного воскресення.

Страждання Полуботка й Калнишевського, Шевченка й Косинки, Липківського й Чехівського, страждання українських мас на Соловках і в Березі, страждання героїв Базару, Крут та кров Петлюри, це не випадки, які десь губляться, розпорошуються в інших подіях, припадають порохом

До Українського Громадянства

Додержуючись напрямних, усталених нашою Централєю в ділянці організації збірок, прийдемо на цьогорічний Великдень до скромних — та й не своїх ще — хат нашої великої еміграційної Громади знову з кличем: „Поможіть!“ Прийдемо до всіх мимомого, що здамо собі справу, що матеріально ми всі вже доволі вичерпані. Але прийдемо в цьому глибокому переконанні, що „Громада — це великий чоловік“ та хоч би і „ло нитці“, то все ж „бідному сорочка“ буде. А бідних — потребуючих у нас з кожним днем більше і більше! Звідси теж ростуть і вимоги до наших харитативних установ — до СХС і до Суспільної опіки при ЦПУЕ.

На цей рік два великі завдання перед нами. Одно з них, це те, що творить основу нашого обов'язку супроти усіх жертв війни. А друге це ж нове завдання несення хоч би і частинної допомоги жертвам нашої еміграції, себто тим, що їх позбавлено опіки і притулку в таборах та кинено на поталу чужого оточення. Їх ніхто не зрозуміє і ніхто їм не допоможе! Тільки виключно ми самі можемо їм допомогти. Тому від їхнього імені кличемо усіх наших громадян: Поможіть!

Все це справді непосильний тягар! Тому Санітарно-Харитативна Служба і Суспільна Допомога при ЦПУЕ, перебираючи цей важкий обов'язок на себе, кли-

чуть до всього громадянства: Поможіть! Зложіть даток з нагоди Воскресіння Христового „на писанку“ для всіх, що на Вашу поміч ждуть!

Усі українські організації і всю підбудову ЦПУЕ прохасмо допомогти нам у збірці фондів, потрібних на згадані вище цілі.

Прохасмо таборів Управи про дозвіл перевести збірки і влаштувати принагідні імпрези на терені їхніх таборів.

Нашій підбудові: Красним Представництвом і Станіям доручасмо:

1. Перевести продаж верби в Вербу Неділю і дохід з її розпродажу призначити на „писанку“ для СХС,

2. Під час Великодніх Свят зібрати пожертви на підписні листи.

3. В порозумінні з Організаціями Жінок, Школами, Дітьми Садками влаштувати у Великодню П'ятницю „День білої квітки“, з якої дохід буде призначений на „писанку“ для туберкульозно-хворих.

4. Використати всі імпрези під час Великодніх Свят і зібрати з цієї нагоди жертви на писанку для наших інвалідів.

5. Зайнятися розпродажем святочних листівок та в час їх замовити.

6. Остаточний підрахунок збірки мусить бути покінчений найдалі до дня 30 квітня 1947 р.

Голова Управа СХС, Мюнхен

НЕОФІТ КИВАЛЮК

Федот Дудар

Коли він прокинувся в ту ніч з 21. на 22. червня від густого безперервного й лиховісного рокоту, що перекочувався по небі і, глянувши крізь вікно, побачив, як вгорі в передсвітанковому мороці пливуть дивовижні потвори з блискучими вогняними очима, він на початку думав, що зближається катаклізм, в якому без сліду згине світ, а з ним і він, український письменник, Федот Дудар зі всіма своїми ідеями, творчими зусиллями й мистецькими задумами.

А потім... О, потім він зрозумів усе. Зрозумів, що почалась війна, якої чекав 20 літ, днями й ночами, в будень і в свято, за працею і за келішком горілки, чекав у своїй кімнаті на бічній вулиці шумливого польського міста, в міському парку з липовими алеями, під племіною ялинкою, перед потемнілим образом святого Миколая, в палахкотінні осени і в клубах білого вишневого диму.

Він зрозумів, що почалась саме та війна, якої треба. Всі інші війни, що два роки вже гриміли по Європі, були для нього, Федота Дударя, без жадної кривди. Він тиждень ходив, не знаючи, що має діяти і що з ним діється. Через його груди, вже старі і трохи запалі, перекочувалась така потужна радість, що вони нагадували бубон, який гуде від напруження. Він чув пекучу потребу з кимсь говорити, пригортати когось до своїх грудей, випромінювати теплу ясність своєї душі і щось робити значне й велике. Не знав тільки, що саме. Спав лише тоді, коли виходив поза місто, довго йшов назустріч обрям і далям, за якими гриміла вимріяна війна, і вертався втом-

лений. Він сильно жалкував, що немигучість тихою ходою підкрадалася до нього, плятиновим німбом опромінювала його голову і колишній сотник Дудар, вже мабуть не зможе бути таким невтомним у маршах і боях, яким був два десятки літ тому. Не безнадійне „мабуть“ все ж звучало скреготом болю і тільки думка, що в сучасній війні рішає машина, а не молодечі ноги, його трохи заспокоювала. Він ще придасться. О, напевне придасться. Мусить придасться.

Падіння Львова було причиною, що на маніфестаційному зібранні з приводу цієї події він вибухнув цілим каскадом патріотичних почувань, температура його піднеслась і всупереч законам тяжіння, чувся немов одірваним від землі, нематеріальним, якоюсь мрією, що нестримно летіла вперед.

Коли ж прийшли вістки про оточення під Києвом мільйонної ворожої армії, почалась справжня гарячка, змора, маячіння, і Дудар склав одразу до кількох установ прохання про дозвіл на виїзд в Україну. Він був подібний до закоханого молодця, що не може дочекатися зустрічі з коханою. Що він там робитиме? Все, що треба. Або може й нічого не робитиме. Ступить ногою на українську землю і вмере там. Хіба для цього не варто їхати?

Всі знали, що Федот Дудар їде. Вишніші він одвідав і повернувся о 12. вночі. Дивно почувався в цю останню ніч у хаті, де прожив двадцять літ матеріальних і духових злиднів. Він навіть вдягав цю хатину, що притулила його на чужині. Він міг би трохи більше спити на сентименті до цієї милої діри,

якби не боявся вчинити святотатство над своїми великодніми почуваннями в цю жовтєву місячну і холодну ніч. До ранку просидів у потріпаному старому фотелі, коло етажерки, переглядаючи рукописи, статті, книжки, над якими коліть з запалом працював. Коліть це все було потрібне. Але тепер... Він почував себе неначе малий хлопчик, що збирається на великодню утрєню. Навіть казав до себе: „Христос Воскрес, Федоте!“ І відповідав: „Воскресла Україна!“ У жовтні не бувас Великодня, але чому не може бути так один раз у житті? Хіба пурпур осени менш пишній, від весільних шат квітня?

О шостій рано виїхав. Цитринний сік розливався на сході, а величезний обережок білої вати хтось занурив у золотаво-малинову рідину і кинув на обрій, коли разом з десятком колишніх козаків української армії всідав до вантажного авта. Вони теж були в гарячці і тому презентову буд з авта одностійно стягнули. Треба дивитись і все бачити. Кожну дрібницю. Крамницю, куди двадцять літ ходили за хлібом, бруки міста, по яких розсипали тугу, знайоми постаті, що їх вже ніколи не побачать. Так, усе треба бачити, щоб закарбувати в серці радісне розстання і до самого дна випити келих втіхи, що їм послала ласкава доля.

Вицвілі в терпіннях довгі літ очі синіли й блищали, немов напосні весняним шумом юности, бо ж все на світі таке несподівано гарне й ясне, а воно такі великі, старі діти. Десь на волинській вже землі мигнула над автом висока триюфальна брама, а на ній слова: „Нехай живе Україна“. Гадушки, що ними замасний напис, посохли, колір літер вицвів, але серед мовчазних ланів кричали в небо, і їх мусів чути цілий світ. Це їх слова, скрижали найновішого завіту. Це навіть не слова, а двадцятилітній біль їх серця, прибитий на двох стовпах серед українських ланів.

В прозорому присмеркові холодними тонами переливався іскристий портвейн і згасало палахкотіння осіннього карміну, коли авто спинилося у волинському місті.

Оце все тепер пригадалось Федотові Дудареві, а при кінці цього пасма думок вирізьбилась знайома постать лікаря Буденка. Він його зустрів тиждень по приїзді на Волинь. Буденко вертався з Києва і, вийшовши з біденької харчівні, на вікні якої був напис „Закусочна“, сів до захляпаного особового авта.

— Розкажіть же, що там, у Києві, — крізь процинені дверці поспішно кинув до авта Дудар.

Буденко кольнув гострим зором Дударя, рішуче натиснув ногою і авто затуркотало. Під туркіт мотора голосно й твердо кинув кілька слів, що впали, як тяжке каміння на заболочений хідник. Потім тріснув дверцями й зник за рогом блискучої від рідкого болота вулиці.

Тих слів Дудар не міг тоді зрозуміти, але вони довго звучали в його вузлах.

— Я — перший емігрант з України!

Тепер Дудар зрозумів усе, бо й він би вдруте погодився прийняти цю нуждену назву, якби дозволили в'язничні гра-ти, за якими несподівано опинився.

Він знов пригадав сьогоднішній допит в СД. Перша, друга, третя, четверта кімната. В кожній молоді умундуровані німці, що дивляться звірями. Він змучений двохмісячним сидінням, блідий, голодний, брудний, відчуває себе, як загнаний пес. В кімнаті гаряче, як у лазні. Виймає з кешені брудну ганчірку, коває в кулак і витирає лоба. Над машинкою літають білі пухлі руки рудавої панни. За бюрком широкі плечі, червоний карк і чорна з сивиною голова. На стіні портрет Гітлера. Пригадав його портрети в місті за шибками крамниць і написи „Гітлер визволитель“.

Пам'яті Велетня

11. січня ц. р. минуло рівно 300 років з дня упокоєння могутнього велетня українського духа на церковно-національній ниві — митрополита київського і „всєї Русі“ — Петра Могили.

Наша історія дуже скупа на постаті великого масштабу. Такі імена, як Володимир Святий, Ярослав Мудрий, літописець Нестор, князь Кость Острозький, Іван Мазепа, Петро Дорошенко, Тарас Шевченко, Іван Франко, Симон Петлюра — можемо перерахувати на пальцях своїх рук. Але коли б ми мали їх навіть у десятки, або й сотки разів більше (як інші щасливіші від нас народи), то й тоді ім'я великого будівничого, гарячого соборника, вченого реформатора і надхненного патріота, якого історія дала нам в особі митрополита Могили, однаково яскраво світитиме для потомних поколінь у ряді названих великих імен із самоцвітних окрас нашої національної історії.

Уся сила духової величч названих діячів нашої історії полягає в тому, що їм довелося родитися в найтяжчих часах нашого історичного буття і відроджувати українську національну стихію буквально на румовищах і попелищах. Вливати потоки живого народного життя у відповідні русла — є дуже почесне і відповідальне історичне завдання. Але яке ж грандіозне завдання — оживити труп і вдихнути в нього життєву силу! А це завдання важким тягарем і лягло саме на плечі митрополита київського і всєї Русі Петра Могили.

Історії хотілося, щоб акт висвячення архимандрита Києво-Печерського монастиря на київського митрополита, на домагання соборної української шляхти, відбувся не деінде, а саме в Успенській церкві славетного Львівського Православного Братства, — у Львові. Сталося це в 1633 р.

Історії також хотілося, щоб цим митрополитом був ніхто інший, як син молдавського господаря, людина з високою європейською освітою, вихованець сорбонського університету, — Петро Могила.

Не був Могила вузько-засліпленим, сфанатизованим сектантом та рабом іззовні накинених форм і Прокрустових

канонів. Він виходив виключно з засад добра, органічних потреб і гідності нашої нації, з глибоких наук правдивої християнської моралі та з розумної євангельської толеранції. Петро Могила за 14 років своєї святительської діяльності підніс престиж Української Церкви й її авторитет на ту височину, на якій вона була хіба тільки за часів першого київського митрополита-українця Іларіона. В особі Петра Могили знаходимо класичний приклад того, що для виправдання назви цього високого звання його посідач мусить бути не тільки людиною з покликання, а ще й з високою освітою, належним тактом і вродженим духовим аристократизмом. Приклад Петра Могили — це мemento для всіх тих носіїв архипастирського звання, що взяли його на себе не з вищих внутрішніх побуджень, а єдино для „лакомства нещасного“, тобто з мотивів сріблостроївства і властолюбства, або просто через історичне непорозуміння.

На превеликий жаль, констатуємо, що у довжезній плеяді пізніших по Петрі Могилі ієрархів Української Церкви знайшлося небагато таких, що дорівнювали йому гідністю Первоієрарха, ідейним служенням народова і розумним погоджуванням вимог життя з християнським світоглядом, за що й заслужили назву справжніх українських святих. Між цими ієрархами були: потомок старо-козацького роду — митрополит київський Василь Липківський та нащадок старовинної нашої аристократії — митрополит галицький Андрій Шептицький. Широкий християнський круговид обох цих подвижників і справжніх вождів Церкви, інтуїтивне зважування історичних потреб і можливостей — це слідування прикладові великого Митрополита Петра Могили. Того самого Могили, що мріяв про утворення власного українського патріархату, який би, як документує історія, „з часом зв'язав схід із заходом, не будучи залежним ні від одного ні від другого“.

Той міцний підмурок, що його підвів Митрополит Петро Могила під будову вже розваленої нашої національної Церкви, існував ненарушеним упродовж аж цілих 3-х століть. Цим підмурком, цим

глибоким корінням нашої Церкви були не бездушно-порожні, не чисто формалістичні зовнішні догми і канони, а живі, органічні, пристосовані до змісту життя і духових потреб народної душі внутрішні церковні реформи. Багатощодої спадщини у ділянці розбудови нашої Церкви, що її лишив великий Митрополит, не в стані була поширити, або бодай у частині побільшити ціла довжезла низка його спадкоємців. Можемо сміло сказати, що того, що зробив для Української Церкви і української культури сам тільки Петро Могила за 14 коротких років своєї невипущої творчої праці, не спромоглися і в сотій долі дати його наступники, за винятком згаданих митрополитів Липківського і Шептицького.

В короткій газетній статті нема змоги перелічити всіх національних заслуг великого Митрополита. Якою великою була його робота — про це красномовно може свідчити хоч би заснована ним на зразок високих європейських гуманістично-філософських шкіл і названа його ім'ям Київсько-Могилянська Академія, що за 300 років свого існування дала стільки вчених і великих культурних діячів слов'янського світу, або хоч би залишені ним літературні твори, що лягли в основу богословської догматики, якою живе по цей день східна Церква. За митрополита Петра Могили Українська церква стояла щодо своєї культури найвище з усіх східних церков. Книжки київського друку, церковні правила вироблені на Україні, нарешті праці з християнської догматики — все це стало зразком для всіх православних церков. Це все завдячує Україні великому організаційному хистові і подвижницькому запалові Митрополита Петра Могили.

Федір Д-ко

КАПЕЛЯ „УКРАЇНА“

Під проводом проф. Нестора капеля „Україна“ підготувала цілий Шевченківський концерт, у програм якого входить кантата „Ні, не вмер“, муз. Лисенка та його ж найліпший марш „Оживуть степи, озера“ і „Б'ють пороги“, де сольо заспіває П. Садовий. Визначено також „Думи мої“, муз. Воробкевича, „Чи ми ще зійдемось знову“, муз. Моккевича.

Чоловічий хор вивчив „Козак Залізняк“, „Нечай“, „У тумані по тім боці“. З цим концертом капеля виступатиме на Фраймані, в Шляйсгаймі та інш. таборах.

ДОПОВІДЬ ПРО КАНАДУ

Дня 30. березня ц. р. заходом Культурно-освітнього Відділу в таборі „Сомме-Казерне“ в Авґсбурзі, проф. Чередарчук виголосив дуже цікаву і добре опрацьовану доповідь про Канаду. По доповіді відбулася й виміна думок на цю тему.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ КООПЕРАТИВУ „САМОПОМІЧ“ В АВґСБУРЗІ

15. березня ц. р. відбулися другі піврічні загальні збори кооперативу „Самопоміч“ в таборі „Сомме-Казерне“ в Авґсбурзі.

Кооператив за останнє півріччя збільшив свої обороти на 227% і одночасно обнизив наїнку на товари на 5%. Місячні обороти кооп. середньо становили 58.229.70 марок. Сума балансова кооп. на 31. 12. 1946 р. становила 64.211.33 марок. Кооператив, крім торговельного відділу, вів ще окрему крамницю комісових товарів і окрему виробничу артіль з двома цехами, а саме: електротехнічний і радіо-технічний. У майстернях працювало 7 осіб.

За весь час свого існування (14 місяців) кооп. виплатив на різні суспільні цілі, та на різні установи 50.931.29 мар. З останньої балансової надвишки призначено знову поверх 5.000 марок на наше шкільництво та різні суспільні потреби.

Прикро вражала відсутність на загальних зборах представників таборової управи, яка, як виходило із звіту управи та дискусії членів, ставиться до кооп. дуже холодно, часто неприхильно, не вважаючи на те, що кооп. є найкращий платник т. зв. „таборового податку“ до каси таборової управи. За півроку кооп. ввплатив на цей таборовий податок 10.244.09 марок. Власні фонди кооп. за останній звітний період подвоїлися і становлять 38.632.29 марок. Кооп. спричинив загальну обнижку цін на нашому приватному ринку і цим заощадив громадянам 100—200 тис. марок.

По звіті Управи і Контрольної Комісії відбулися дискусії і довібори чотирьох членів надз. ради. К-р.

ІНЖ. ЛУЧИШИН РАНЕНИЙ

2. березня при об'їзді таборів для інформації про Бельгію був раєний наш співробітник інж. Іван Лучишин. Авто, яким він їхав разом з бельгійським та американським представником, наскочило на дерево. Щаслива нагода урятувала пасажирів від смерті. Авто при зударі зовсім розбилася.

— Виз-во-ли-тель! — подумав.

Комір вривався в карк, чорна голова обернулася і глянула вибалудені темні очі, не то з презирством, не то з ненавистю.

— Тутар? — крикнув карк.

— Федот Тутар? — повторив голосніше.

— Так, Федот Дудар.

Машиністка перестала тріщати і заклала новий аркуш.

Далі почався крик. Дурний і несамовитий. Во й без крику він, Дудар, міг сказати своє ім'я, прізвище, місце і час народження. Однак же цього було мало. Головне — що він тут робить? Чого він сюди приїхав? Хто йому дозволив сюди приїхати? Коли він письменник, то нехай пише, і більш нічим не займається. Нащо він втручається в церковні справи? Може собі вірити в Бога і молитися, але української церкви тут не треба. Тут — Дойчлянд. Всюди, де стоїть німецький вояк, всюди є Дойчлянд. А хто цьому спротивлюється, цей буде знищений. Жодної національної церкви не потрібно. Націоналісти будуть знищені в першу чергу. І він буде знищений. Німці стільки крові пролили не для того, щоб він провадив партизанку. Хто тут ще крім нього, належить до організації націоналістів? Коли він, мерзенний ворохобник, посміє вогати від нього прізвища злочинців, то зараз ляже трупом. Що-що? Він не націоналіст? Він сміє так нагло брехати? Чим він це підтвердить? Де на це докази? Він мовчить? Мовчить? Добре? Він може мовчати ще до ранку. Від його ще ранком покличе. Нехай добре надумасться. СД — це не НКВД, але за неправду і тасміні організації в умовах війни, може бути тільки куля в лоб. То ж має час ще подумати і вибрати: правду або смерть.

Дудар ціле життя втік від брутального й дикого. Любив субельне й шляхетне. Вірив у людину. В її душу. Вели-

ку й прекрасну. Удари в груди й биття головою об двері під час допиту сприйняв скорше, як біль душі і образу не тільки за себе, а за людину, біль за звиродніння цієї людини. Повернувся до в'язниці, впав на тапчан, обернувся лицем до стіни і з письменницького призначення прислухався, що в ньому діється. Заломання? Ні! Розторощення, повне і безнадійне. Все високе й світле згасло, зогидилось, забруднилось. І він сам немов їхав, повернувся й цілий упав в калюжу. Чистого рубчика не лишилось. Навіть одірвав погляд від стіни і глянув по собі. Тоді власне з кіновою швидкістю пригадав собі початок цієї війни і свою ентузіастичну наївність. „Я перший емігрант з України.“ Ні, це не рішас... Це нова наївність. Тут потрібне щось інше. Він ще не знає що. Йому тяжко зараз думати. Так болить голова. Так болить усе. Не тіло, а щось інше. Не фізично, а якось інакше... Він увесь налягався тим боєм, образою, огидою, моторошною, макабричною... Людина гине... Так, людина гине... Ні, ні, не так... Українська людина гине... Україна гине! А там, на полі кричить тріюмфальна брама „Хай живе Україна!“ Хто її поставив? Такі ж, як він, наївняки? Чи її вже звалили, потрошили? Ах, невже досі стоїть? Треба звалити... Конче... Як найшвидше... А може... Може нехай лишасться, нехай кричить... Може, то єдиний крик сьогодні? Так, так, нехай лишасться... Україна гине, але нехай живе... Добре, що він одвернувся до стіни, і ніхто його не бачить. А якби побачив? Його лице тепер, мабуть, страшно комічне. У нього нема сил і бажання себе стримати. Нехай буде, як є. Він не може навіть губи зібрати до купи, вони повисали і трусяться, як у глибоко ображеної дитини. А по них котяться краплі. Солоні й гарячі. Нехай біжать... Вже темніє, і ніхто не побачить. Як багато, багато... О, дзюрком біжать... Старий вже... Нерви... Склероз...

Підперта голова упала на подушку і лягла на зігнуту в лікті руку. Ставало легше і спокійніше. Але на недвог. До ранку має подуматись. Що він може подумати? Чим буде доказувати, що він не націоналіст? Та і як це доказати, коли він націоналіст? Може, не той саме, про якого думає Гестапо, але який самий, з тими ж думками і тими ж прагненнями. Кожен українець націоналіст. Кожен дядько, що йде за возом і зідхає, — націоналіст. Правда, або смерть. А в дійсності, правда — це смерть. Він знов наливався знайомим вже почуттям, але приходило ще нове. Він стояв над прірвою і тримався за куцника, що от-от обірветься. Таке якесь дзвінке, прозоре, шкliste напруження в ньому тремтіло. Пригадав, читане колись оповідання про церковного майстра, що по шнуркові, зачепленому в середині церкви за гака, виліз до самої бані, вхопився за того гака, хотів поправити шнурка, але шнурок зірвався і впав. Так і він, що тримається гака над смертельною прірвою свого нужденного життя, але шнурка нема, сили слабнуть, ще мить і... Затремтів від цієї думки... Голки зашпигали в п'яти... Але ні, ні... Як же так... Що він зробив? За що це все? Невже кінець? А коли кінець, то як він має зробити, щоб і вогор заплатив за його життя... Ах, який він змучений. Думки плутаються... Як сіро навколо... І який він самотній, самотній... А що ж це у нього в руках? Гак? І він над прірвою? Так, але, є шнурок. Грубий і довгий. Не ввірветься. Яка височина. Він думає, що руки не витримають, а виявляється цілком легко йде. Конопляне терміття трохи дряпає долоні, але нічого... От і спустився. А так непотрібно боявся... Глянув довкола. Церква... Вароковий іконостас і золоті „врата“ з червоною заслоною. Півморок. Він любить такий півморок і тихий світ лампад. Це йому нагадує весну, дитячі роки і „Ділля“ у великодню ніч. Навіть запалло злежаними селянськими свитка-

ми, свіжим перкалем і подихом весняної ночі. Але хто йому дозволив на ці сентименти, хто над його головою смерть? Царські врата замкнені, але з них виходить священник. Іде до нього. Десь він бачив цього священника. Довга борода, епітрахиль, ряса... Вуса срібними пасмами спадають на бороду і губляться в ній. Ах, це ж святий. Яке добре лице і зморшки коло очей, як сяйво лампади. Так. Це святий того міста, в якому він перебував... Атанасій Берестейський... Щось говорить... Ага, поучує, що відповідати в Гестапо... Так, так... Як йому не приходило до голови ці думки. Такі прості й ясні. Він слухає й хапає кожне слово. Щоб тільки не забути... Тільки б не забути... Святий зникає, а Дудар кидається зі сну.

У в'язничій кімнаті темно й тихо. Десь у кутку, на низьких нотах сонно грають чийсь груди. Він покашем шукає по кишнях. Тільки б не забути. Нічого не знайшовши, шкрябає нігтями по стіні. Випикує якісь слова, якісь знаки... Щоб не забути. Пам'ять вже зраджує. Старий... Потім падає на постіль. Всі почування такі нові, ніколи ще не пережиті. Він повний солодкого соняшного тремтіння. Воно цпоразу більше наливає його груди, розходить по всьому тілі. Таке дивне, неземне. Немов сам Бог обвіяв його своїм подихом. Він ніколи не був надто релігійним. Його відчуття Бога було страхом перед тайною вічності. Не думав ніколи, що то не страх, а благодатна ясність духа, що перемогти інших, то значить перемогти себе, визволитись від страху тіла і страху за тіло, поєднатись з вічним духом. Ніхто не вб'є любови не знищить ідеї, що виростає з неї, як соняшний квіт. Хто вбиває тіло, що носить ідею, вбиває себе і свою нікчемність. Вбивець лишасться живим трупом, а мертвий починає вічно жити. Тремтіння пригасало в ньому, а по тілі тихими струмочками розливалася сон, прозорий і солодкий. Спав і розумів, що

ЛІТЕРАТУРА

і МИСТЕЦТВО

МИКОЛА ЗЕРОВ

Чистий четвер

«І абіє пітел возласи...

Свічки і теплий чад. З високих хор
Лунає спів туш і безнадії,
Навколо нас — кати і кустодії,
Синедріон і кесар, і претор.

Це долі нашої смутний узор,
Це нам пересторогу півень піє,
Для нас на дворищі багаття тліє
І слугу їде архієрейський хор.

І темний круг сванельських історій
Звучить як низка тонких алегорій
Про наші підлі і скупі часи.

А за дверми, на цвинтарі, в притворі
Весна і дзвін, дитячі волоси,
І в волюму повітрі воює зорі.

1920.

Страшна п'ятниця

Благообразний муж з Арімафеї,
Поважний радник, учень потайний,
Господню плоть повив у пелени
І до гробниці положив своєї.

І от під чорне сонце Іудеї
Мене провадять невловимі сніг,
Хвалює образів наплив расний,
Сумний ексод святої епопеї.

Спустилась ніч на Гефсиманський сад;
Горби і діл, і військовий нарад —
Все спить, все спить під синьою імлию.

І в теплих сутінках, мов рад примар,
Неоуть жінки свій вікопомний дар:
Ливан і нард, і мірру, і алоє.

спить. Свідомо насолоджувався радістю
спокою і здавалося йому, що над ним
тремтять, мінються і переливаються тихе
перламутрове сяйво.

На другому допиті почував себе дивно
спокійно. Тільки зір шукав чогось у да-
лечині і промінював ясністю й силою.
Говорив твердо, немов почував... Йому
пропонували вибрати правду або смерть.
Мабуть, ніхто не протестував, коли
він вибере одне й друге. Він так виби-
рав і тоді, коли носив гідність україн-
ського старшини, за що його груди оздо-
били двома хрестами — Залізним і Пе-
тлорі. Хто в іспиті правди не стояв
перед очима смерті, той не знає правди
до кінця. Справжня правда має печатку
смерті. Правду і смерть можна розділи-
ти тільки з кривдою для першої. Повно-
цінна правда завжди готова прийняти
вінок смерті...

Апарат машинки оксамитно переко-
тився на своє місце й рудава панна, при-
звичаєна автоматично фіксувати все, що
говориться в цій кімнаті, поспішно за-
тріщала черенками. Червоний карк кру-
то повернувся до неї й крикнув:

— Гальт!

Пухкі руки здивовано зів'яли на
останніх літерах і винувато сповзли на
коліна. Очі гестапівця бігали, немов за-
скочені миші. Вони бачили все: сльози,
терпіння, розпач, плазування, брехню,
кров і смерть. Їх було багато в цій че-
твертій кімнаті, ними тут пройняте все,
як жіночий будуар парфумами. Але во-
ни ніколи не бачили такого спокою, з
яким говорив цей „ост“. Вони ніколи не
почувалися так дивно, щоб не могли ди-
витися на жертву...

Коли увечері перед ним відчинилися
двері в'язниці, він усвідомлював всю ра-
дість волі, але те інше, що ніс з собою
в бурхливу темну поліську ніч, не
можна було виміряти ніякою радістю...

Остап Вересай

ПАНАС ФЕДЕНКО

ВЕЛИКДЕНЬ У НЕВОЛІ

(Із повісти „Гетьман Сагайдачний“).

(Підчас походу Запорозців на Чорне
море буря потопила козацькі чайки. В
татарську неволю в Криму попав Сагай-
дачний із своїм братом Данилом і з то-
варишами: Михайлом Дорошенком та
Грицем Красюком).

Жовті, вимучені цим сном-дрімотою,
ранком виходили невольники з своєї під-
земної темниці на світ Вожий і, хитаю-
чись, йшли на роботу під крик татар-
ських пригінчих, під свист гострих ба-
тогів. Минали тяжкі дні в праці і страш-
ні ночі в підземеллі, де брязкіт важких
кайданів змішувався з словами прокля-
ття та стогнанням хворих, змордованих
невольників. Багато їх умерло за зиму
від недуг та голоду, але все нових бран-
ців з України приводили татари, і Ка-
рач — мурза міг легко й дешево купити
собі українських невольників на ринку
в Кафі, де живих людей було завжди
багато на продаж.

З тяжкою бідою дожив Сагайдачний із
своїми товаришами до весни. Не раду-
вала серця зелена травиця, ні теплий
вітрець не грів дні козацької. Ще важ-
че, ще непривітніше було запорозцям,
коли дивилися, як прокидалася природа
з зимового сну до нового життя. І зга-
дували свій рідний край бідні невольни-
ки, і тяжке ридання виривалося у іншо-
го сивого, старого запорозця на самоті,
коли в полі були товариші та пригінчі —
татари далеко і не могли бачити гірких,
кривавих козацьких сліз.

— Хлопці-молодці, хто знає, коли наш
Великдень? — казав раз Красюк до Са-
гайдачного та Дорошенка, як зморені
верталися надвечір з праці до душного
вогкого підземелля.

— Хто ж би не знав? Сьогодні Страш-
ний Четвер, завтра П'ятниця, далі Вели-
кодня Субота, а там уже й Великдень, —
казав Дорошенко і при тій гірко скри-
влявся. Скільки споминів, дорогих серцю
кожного українця, навівали ці слова про
Великдень? Ще нижче похилили голови
всі запорозці, коли довідалися про не-

далекій празник Христового Воскре-
сіння.

— Там у ріднім краї, тепер люди з
свічками в церквах стоять, а як вер-
нуться додому, то будуть випалювати
свічками чорні хрести на стінах, на сте-
лях і на сволоках домів своїх та на
бантнях. А ми... замість свічок — очима
в темній світлі. На Україні наші люди
до плачаниці молитися йдуть, а ми
кров'ю своєю щодня умиваємося. Воже
милосердний! Кажуть, що як умре хри-
стіянин на Великдень, то душа просто
в рай їде. А як стане козак перед Вожи-
м очі в кайданах? Зарослий бородою, мов
щетина стержить на худім тілі! Не дай,
Воже милий, умерти в неволі, в чужині!

Такі думки сірою низкою пролітали в
голові кожного запорозця-невольника, і
ще більше бунтувалося козацьке серце
проти мурованої темниці, проти тяжких
кайданів, проти лютої, неблаганної, гір-
кої долі.

Новий ранок — нова робота, нове зну-
щання, стогін, крик низаці катованих,
новий голод. Коли проходили повз палац
Карач-мурзи, то дивилися, як попід вік-
нами ходила його молода жінка з двома
дітьми. Мала за мусульманським звичаєм
закрите чадрою обличчя, але ніжний
серпанок дозволяв бачити гарні риси і
привабливий вираз молодих темних очей.

Хоч як було тяжко в неволі, проте
Красюкові весна додавала сили і охоти
до життя. Його кременезна натура не під-
давалася хворобам, голодові і журбі. Він
вищукував якісь корінці в землі і їв,
щоб прогнати голод, і хоч це мало по-
магало, однак він своєю бадьорістю за-
охочував і товаришів.

Ідучи за Дорошенком, що йшов перед
Сагайдачним, Красюк коли весняне сон-
це пригріло, згадав давно-давно чути пі-
сно і стіха завів, щоб вартові татари не
почули (воми не люблять українського
співу):

— Попереду Дорошенко,
А позаду Сагайдачний...

— Покинь, Грицю, бо приближить ще
отой скажений татарлюга Алаким, почне
кричати або й стусанами наділяти, —
казав Дорошенко Красюкові.

Коли б козаки могли бачити, що дія-
лося з молодою жінкою Карач-мурзи, як
вона почула імена — „Дорошенко“ і „Са-
гайдачний“... Припала до камінної стіни,
що огорожувала сад біля дому, дивилася
вслід невольникам, мов хотіла своїм по-
глядом спинити запорозців, вернути їх
назад. Увесь день була сама не своя:
спомини товпилися в чорнявій голові мо-
лодої жінки, згадки про рідний край му-
тили її розхвилюване серце. Лиш по
очак пізнала Сагайдачного, а Красюка
по голосу. І Дорошенко змінився в не-
волі до непізнання: худий, зарослий, у
розірваній сорочці та в якійсь старій ви-
ляній татарській шапці.

Вона ждала вечірньої години, коли не-
вольники мали вертатися до свого
страшного, огидного підземелля-темниці.
Як зачула глухий гомін утомленої юрби,
що йшла під татарською сторожею, під-
ійшла до камінної стіни і крізь щілину
пильно дивилася — шукала очима на-
пізабуті риси своїх знакомців.

Так, це були вони! І Дорошенко, такий
колись веселий, що не пропускав ні од-
ної гарної дівчини з рідної околиці, щоб
не пожартувати, а тепер, — який він
змучений, як із хреста знятий! І Сагай-
дачний, і Красюк — вона добре їх пі-
знала.

— Так бачите, хлопці, сьогодні гаки
Страшна П'ятниця, — казав Красюк
своїм друзям. Це в Острозі в нашій пе-
карні паски печуть, пахоці шафрану,
кориці, імберу та іншого коріння аж по
вулиці стелються...

— Мовчи, брате, не задавай душі му-
ки, — перервав Красюка сердито До-
рошенко.

Тепер вона знала: через день на Укра-
ні роковий, святий день Великдень!

Ніч не спала бранка Маруся, попа доч-
ка з Вогуслава, та, що її зустрів в полі
з косарями та жінцями Сагайдачний,
їдучи з товаришами на Січ. Не спала,
думала, гарячими сльозами білі подуш-
ки обливала, неволю татарську лихим
словом кляла, проклинала. Благала Во-
га, щоб ще довго не вертався Карач-
мурза з Царгороду, куди поїхав з ханом
кримським на поклім до турецького сул-
тана.

У день суботній варилося й пеклося з
наказу бранки Марусі, жінки Карач-
мурзи, з глибоких льохів вносили слуги
добрі вина. Як настав вечір, то вели-
кої ласки зазнали татари-сторожі муро-
ваної кам'яної темниці від прегарної „ха-
нум“ (пані) Марусі: частувала з власних
рук вірних вартових, хвалила їх, що так
пильно стережуть невольників:

— Я вас хвалю і вгощаю, а як вер-
нетесь наш добрий пан Карач-мурза, то
дорогі подарунки вам привезе з Туреч-
чини.

Пішли сторожі спати, подякувавши за
вечерю.

— Ой спати мені хочеться, рот від по-
зіхання роздирається, — сказав лютий
Алаким, голова всім сторожам татар-
ським: — Ви, хлопці, поділіть між собою
ніч та вартуйте на здоров'я, а я трохи
спочину.

Пішов у свою будку та й упав на соло-
м'яний мішок, що був йому за по-
стіль. За Алакимою посули й інші
сторожі, поклавши біля себе зброю. Де-
який час кріпився вартовий біля зам-
кнених залізних дверей, що вели в тем-
ниро, та й той незабаром захріп мер-
твецьким сном. Так подіяли на татар на-
шткі бранки-Марусі: сонного тертого
зілля цедро насипала вона сторожам до
кави, у вина й наливки.

Темна ніч покрила землю. В цей час
тихо-непомітно викрала із свого пала-
цу бранка-Маруся, пішла прямо до буд-
ки, де спав Алаким. Від'язала від чере-
са ключі і легкими ногами пішла до
дверей темниці. Гуркнули двері, заліз

Дехтярівська церква

(Споми́ни з минулого)

оббиті, запалала свічка воскова в нижніх руках гарної Марусі. Стояла на сходах до підземелля, свічка грала тінями на нижнім поважнім обличчі.

— Це Маруся! — крикнув Михайло Дорошенко. Потім тихо до товаришів: «Хляп!» ой охвнє в «пшодоуєс» «воод» —

— І я її знаю! — казав Красюк.

— І я! — додав стиха Сагайдачний.

Дала ключі запорожцям, щоб відмикали свої кайдани, інші ламали їх камінням, поспішали вирватися з темниці.

— Там при березі стоять човни, туди прямо йдіть, беріться до весел, та й хай Бог помагає! — казала Маруся.

— А хіба ти з нами не поїдеш у рідну хату, на свою Україну? — тихо питався Дорошенко.

— Ні, брати-українці, вже мені додому не вертатися, — аж заплакала бідна Маруся — попівна з Богуслава. Бо вже побусурменилась я у чужім краї і чоловіка маю татарина, і діти в мене — мої і його, не сила мені їх покинути. Тільки об однім вас прошу: як будете біля города Богуслава проходити, то моему батькові та матері дайте знати, де я і яка я. Нехай мене в землі невірній, бусурменській не шукають, нехай статків-мастків не збувають, щоб мене викупляти. Нехай за мою грішну душу Христові-Вогові молебні правлять.

В цю ніч великодню либонь по всіх церквах українських до Христа вже дочитали. То ж і я вам, славіні запорожці, на пращання хочу сказати — „Христос воскрес!”

— Воїстину воскрес! — загуло-загреміло з козацьких уст із темниці, як із домовини.

Тричі згадали Христа, що тої ночі воскрес із мертвих, і поспішали до берега, де на хвилях гойдалися човни. Не забули запорожці взяти з собою й зброї у снних татарських сторожів: шабель, луків і стріл. Не вбивали сонних татар, а Красюк, хоч і був дуже злий на цих нелюдських доглядачів, сказав:

— Ще, чого доброго, нехрист проклятий, як убити його на Великдень, просто в рай піде.

— Та ні, там розберуть, бо у бусурменів душа чорна, — перечив старий запорожець.

— Хто його зна, як воно там на небі. На Великдень кожний рад добре закувати й випити, то ще клюшки при райській брамі не помітять, — вів далі своєї Грицько Красюк.

— Та залиш уже, Грицьку, свої чудатства! — сказав сердито Сагайдачний.

— Тобі й тепер смішки на умі. Гляди, щоб ти сам сьогодні не опинився на небі. Вачиш же, як море грає!

Взявши від Марусі-попівни харчів на дорогу — сухарів, борошна та наливши в бочки солодкої води, запорожці мерщій посідали на човни. Море колихало-підкидало, бризало хвилями аж через край, але козаки на те не вважали. Як вигреблись даліше від ворожого берега, то дужими голосами заспівали пісню, зложену колись давно двома українськими жницями: Мокриною та Марусею-Попівною Богуславою:

„Ой на горі та женці жнуть...”

Співали пісню про Дорошенка та свого гетьмана Сагайдачного і прмывали в рідний край, де дзвони славять воскреслого Христа, і солов'їний щебет величним громом розлягається над чистими, тихими водами, під весінними зорями.

ВШАНУВАННЯ С. МАЛАНЮКА

В Регенсбурзі урочисто відзначено 50-річчя з дня народження визначного українського поета Євгена Маланюка.

Урочистий вечір, присвячений цій знаменній даті, відбувся 8. березня ц. р. в театральній залі української оселі. На вечорі були письменники й науковці, що зіхалися з різних місцевостей, а також численне громадянство.

Вечір відкрив керівник драматичного ансамблю, славний діяч українського театру режисер Йосип Гіряк. З коротким словом про Маланюкову творчість виступив голова МУР'у, письменник Улас Самчук. Після цього велику доповідь про поетичну творчість ювіляра зробив п. Ю. Дивнич.

Доповідь була ілюстрована численними рецитациями поезій Маланюка у виконанні ансамблю Й. Гіряка.

Святкування 50-річчя Євгена Маланюка пройшло в урочистій і одночасно дружній атмосфері.

Дехтярівська церква довго манила нас до себе і своїм надзвичайним розташуванням на високій терасі і сяйвом своїх стін, а особливо тим, що то Мазепина церква. Одної „святої неділеньки”, умовивши ще напередодні старшого нашого робітника, заможенського місцевого козака Івана Кошеля, далекого родича старого Сисоя Кошеля, що в його садибі розкопки ми провадили, щоб то він своїми кіними та добре вимощеним возом, повіз нас до Дехтярівки, виїхали ми туди, як на світ поблагословилося. На око, здається, до Дехтярівки і зовсім близько, але як почали ми їхати, то їхали трохи не до самого полудня. До Дехтярівської церкви попали вже, як то кажуть, „на шапкобрания”. Їхали спочатку попід кручею правобережною просто на північ тим кутком Мізіна, що був під самим Городищем ще з князівської доби. В цих околицях, де тільки побачиш високе місце на правобережній кручі десенській, скрізь там з певністю можеш шукати стародавню якусь твердиню. Особливо коли нижче цього місця та вище високий беріг прорізаний довгими ярами або долинами десенських допливів. Саме село Мізин розмістилось якраз у гирлі такої долини, і ото на розі наддесенської кручі з лівим берегом Мізинської долини і стоїть мальовничо мізинське городище. Невеличке воно мабуть і було, а тепер ще й обсіпалося і з кручі, навіть дорогою Ідучи, видно, як стирчать з жовтої глини, під тонкою верстою червоної землі, різні залишки князівських часів. Здебільшого то шматки печини, якесь неформне каміння, інколи біліє костомак... Ми вже багатенько назбирали з цього городища різних здобутків — найбільше важків череп'яних до сітей, але маємо і декілька металевих бронзових хрестиків та навіть один образок округлий, бронзовий з сідцями постаті Матері Возної з Младенцем на руках. Образок цей з захопленням розглядав небіжчик Хвойка. Городище цікаве і вартє спеціального дослідження; тому то ми його ні разу лопатою не зачіпали, тільки ходили по ньому, оглядаючи його, та у сусідніх з ним господарів, влостиво у їхніх дітей, випрошували різні дрібні знахідки. Господар одної з садиб оповідав нам, начебто колись давно обвалився шматок кручі, і в саякій стіні видно було якусь печеру. Він побоювався далеко в печеру лізти, але добре помітив, що вона була копана в глині якимсь дуже вузьким рикалем, трохи тільки ширшим, як широке долото...

Минули ми вже село й городище, проїхали трошки відкритим тут правобережним лугом, а далі в'їхали на горбок і на досить довгий шматок дороги занурилися у Кудлаївський ліс. Розлігся цей ліс на піщаній терасі, що була заввишки така сама, як і та лівобережна, що вкрита бором. І тут росте здебільшого сосна, але перемішано з іншими деревами. Дорога відразу стала важка, піщана, коні повільно ступають, і в таких випадках я волюю скочити з воза і йти поруч нього по порослому травом обніжку. Кудлаївка — село, що за лісом розташувалося на цій самій терасі, що й ліс, на обох берегах невеличкої річечки, коли пам'ять не зраджує, Влистою, лівобережного допливу Десни. Село невелике, але розкидало свої хатки на великому просторі, бо є багато місця. Правобережна височина відійшла тут далеко ліворуч. Давно вже, давно відсунула тут річечка ця від своєї долини Десну і не дає їй підніматися в цій околиці свого берега. Ліворуч видно горби правобережжя Десенського, всі заокруглені, крейди ніде не видно, а всі вони покриті травом та липовими галями. Минувши Кудлаївку, ідемо якось ще час тією самою піщаною терасою, а далі забуваємося у такій розмитій нерівній терен, що вже важко зрозуміти, де ми географічно знаходимося; все переїздимо якісь долинки, виїзимо на якісь горбки, лісу тут уже немає. Скільки око сягає, все тут засіяне коноплями, місцями зрідка льоном та просом. Коноплі саме цвітуть. Повітря присмє мені, бо я люблю цей запах чомусь ще змалку, проте як довго так їхати, то можна й не витримати. З незвички голова починає запоморочуватись. Незабаром добираємося до Дехтярівки. Перед самою Дехтярівкою ідемо вже місцями

під крейдяними горами так само, як і коло Мізіна, тільки не такими урвистими. Само село Дехтярівка розкинулось на піщаній терасі, як і Кудлаївка, а церква стоїть ще на вищій, лессовій, і пакує над цілою околицею. Патріот Чернігівський і видатний знавець старовини Сіверської землі проф. Самоквасов згадує в одній своїй праці, що коли перебували кам'яну огорожу коло Дехтярівської церкви, то знайшли під поверхнею землі кістки мамута та інших вимерлих тварин у нас зв'язин. Певне і тут, на цій терасі тієї самої будови, що й Мізинська, де ми провадимо розкопки, певне й тут було в ті давні часи селище первісних людей. Може й це селище колись дочекається своїх дослідників. Ходячи навколо церкви та розглядаючи її, я, признаюся, більше звертаю уваги на кам'яну огорожу, все мені голову свердять питання: з якого саме боку церкви, під яким з кам'яних стовпів її огорожі знайшлися були оті згадані Самоквасовом костомакі...

Людей коло церкви вже не було, бож приїхали ми, як згадував я, після „шапкобрания”, але церква ще відчинена і в ній ще є якісь постаті. Крім старости та паламаря, бачимо у вівтарі постать в довгій підряснику. Питаємо старости, чи то священник, і довідуємося, що священник пішов уже додому, а що там, у вівтарі, місцевий дякон, може найстарша в Дехтярівці людина, що з давніх джків-псалмопівців дослужився на старість до дяконого стану. Ідемо вгліб церкви по довгих вичовганих залізних плитах, роздивляючись по стінах на стародавні образи, а зрештою стаємо перед іконостасом і любуємося його мистецьким виконанням та розкішними іконами. Над царськими вратами висить ікона, що її в певних випадках спускають на ланцюжках вниз. Вище тієї ікони золотим опуклим штабками на блакитному тлі викладено відому кожному українцеві фігуру — герб гетьмана Івана Мазепи... Рука нищителів та проклинателів імени славетного гетьмана чомусь забула довершити тут те, що чинила вона скрізь, по всіх святинях Землі Української, з якими, хоч в якійсь мірі, зв'язана була чинність гетьмана... Мовчки дивимось на незрозумілу і незнану багатьом чудернацьку фігуру. Тим часом старенький дякон підходить до нас і так само мовчки дивиться туди, куди ми дивимось. Вітаємося з ним, оповідаємо йому про те, що нас сюди привело. Радий старий увазі чужих і далеких людей до свого храму, що в ньому протекла добра частина його кращих років і історію якого він знає не тільки з церковного літопису, а й з багатьох оповідань та переказів. Наша „стара матушка” з Мізіна була б йому відповідною парою. Певне змучений і утреною і обідною старенький дякон все ж береться нам все показати і все пояснити; пропонує за священником посплати, бо не до всього він доступ має, але ми відмовляємося і задовольняємося цілковито його опікою.

Нарешті все обходили, все обдивились. О. дякон запрошує нас до своєї господи, отут зараз, за огородою, на шклянку чаю з варенням. Виявляється, що паламар вже повідомив матушку про незвичайних гостей, і вона вже чекає нас. Нічого робити, треба йти! В старенькій парафіяльній садибі будиночку покри-

влено, з підгнилим ампірним ганком живуть собі бездітні о. дякон з своєю матушкою. Дякон, сухенький дідок, трохи вже згорблений, з сивою тоненькою тугенькою заплетеною кіскою робить враження постаті тих часів, коли ця церква будувалася або й ще давніших; ну, а матушка то вже цілком відмінна і цілком означена епоха. Святочне недільне убрання, гарне шовкове з чорними кружевами, наче з музейної шафи недавно виїняте, — це вже виразна доба, хоч вірити очам не хочеться. Може в цьому вбранні ходила ще її покійна мати, від якої дісталася воно й разом з тим клавесином французьким, що стоїть он там під стіною? Не молодші вони мабуть від будинку, в якому живуть цих двоє стареньких представників початку минулого століття. Тільки на вивітлх „дагеротипах”, що зрідка трапляються по старих родинних альбомах української шляхти можна побачити такі убрання, такі клавесини... П'ємо чай, їмо різне варення, особливо частує нас матушка рожевим, якось спеціальноготованими чи з мідалами, чи з оріхами. Частуємося якимись пундикками солодкими, свіжим липовим медом. Розпитують нас про далеку столицю, яка в їхніх очах, певне, чимсь найдалішим на світі видається, майже казковим. Розпитують теж нас і про нашу мізинську „стару матушку”, ровесниці їйню і подругу молодости матушки. Вони обидві попівни, тільки доля так судила, що та за священника пішла, а цю серце до шлюбу з псалмопівцем убогим повело. Чи здорова вона, як себе чує? Жалюють бідну, що вже без чужої допомоги ледве-ледве до лавочки перед своєю садибою вийти може. „Та ж вона ще не така стара”, — кажуть, щось між собою вираховують, але в голос нам своїх розрахунків не проказують. Та, певне, вона таки старша! Чи прийшло б же ото їй в голову, напоївши нас чаєм, підійти до клавесину, сісти коло нього і, поклавши до себе ближче свого дружинку, почастувати нас музикою та співом? Ми сидимо наче в якомусь екстазі! То нічого, що клавесин строївся на початку минулого століття, бо й голоси до нього найкраще пасують, але ж що за мелодії чуємо ми, що за слова! Наче якісь знайомі чи приятелі, чи взагалі персонажі з товариства Возного з „Наталки Полтавки” зійшлися собі на святочну бесіду та й закінчують її музикою та співами. Так і здається, що двері зараз відчиняться і увіде в кімнату знайома нам постать і приєднає свій голос до цього характерного дуєту...

Згадуючи це все не можу відігнати з голови думку. Це ж все було року Возного 1916! За два-три роки прийшли з півночі „красні товарищі”. Як то все сприйняли ви, дорогі, вибачайте, що забув вже, як вас величати, ну та нехай буде, — „Пульхеріє Іванівно”, та „Афанасіє Івановичу” Дехтярівські, — отой „новий світ”?... І як він вас, отой світ новий сприйняв? Щасливі ви, коли тихо і мирно судилися вам відійти з нього, і спочиваєте ви дець в затінку вікових лип на цвинтарі дорогої вам церкви! Ну, а що з нею сталося? чи „гамазєм” Дехтярівському колгоспові служити, чи, може, розібрана, як багато інших українських, і з тої цегли повстали нові будинки-сажі, стайні та гуртожитки в колгоспі імени якого-небудь Щорса або Кагановича?

Хай земля вам буде пером, високоповажана матушко та високодостойний отче дяконе!

Л. Чикаленко

Слово о полку Ігоревім

З нагоди 150-річчя з часу відкриття рукопису „Слова о Полку Ігора” (1795) в Москві з'явилось нове видання славетного твору нашої старої літератури. В цілій низці вступних статей і в примітках, автори, використовуючи „Слово о Полку Ігора” по-своєму для всіх імперіялістичних і російських націоналістичних цілей, проводять ідею „історичної єдності російського народу” — „єдності трьох Русей” („Великоросії, Малоросії і Влорусії”). Київську Русь привласнюють советські вчені так само, як і царські, як частину московської історії. В очах советського вченого автор „Слова” — „вельчайший русский поет мирового масштаба”. А Київська Русь — це „родина русских людей”. Продовжуючи ідеї москов-

ських великодержавників царських часів, теперішні їхні нащадки намагаються найславетнішим поетичним твором давнього українського письменства підвести філософську базу під ідею „Єдиної неделимої Росії”, що фігурує тепер під назвою „єдиної советської родини”.

В. СТЕФАНІК, М. ЧЕРЕМШИНА І Л. МАРТОВИЧ ПО ЧЕСЬКИ

(НКС) В перекладі на чеську мову вийшли в Празі (В-во Свобода) оповідання В. Стефаніка: „Вона — земля” й оповідання М. Черемшини „З гудульських гір” в перекладі Рудольфа Гульки (ст. 270). До випуску приготовано книжку Мартовича.

Гітлер і Карпатська Україна

Від року 1938 німці почали цікавитися Карпатською Україною.

Літом того року приїждили з Праги судетські німці і пробували організувати закарпатських німців. Але в Карпатській Україні не було сильної німецької „п'ятої колонії“, на яку німці могли б опертися.

В той час представники-посли Судет і німецької партії Генлайна вели переговори з представниками наших москвофілів, членів пражського парламенту, в справі спільного фронту в боротьбі за політичні права меншин в ЧСР. Та ці переговори закарпатські українці відкинули. Німці мріяли прилучити Судети до Райху, а мадяри хотіли прилучити Карпатську Україну до Мадярщини. Це не було в інтересах закарпатських українців.

У вересні 1938 прибув на Закарпаття відпоручник Судетської німецької партії інж. Бігал. Довгий час намагався він нав'язати аносини з представниками українців, а головне дістатися до Центральної Української Народної Ради, яка вже в той час успішно об'єднала біля себе всі українські політичні організації і угруповання. Та українці скоро зрозуміли, що Бігал задумав на закарпатській справі зробити власну політичну кар'єру в своїй судетській партії. Президія Ради не схотіла з ним взагалі говорити. Президія Ради виходила з тієї засади, що чистота української політичної думки була тим ґрунтом, на якому перемогло українство на Закарпатті і що й надалі українська політика мусить стояти на тій самій засаді і спиратися виключно на власні сили самих українців. Ясно, що таке ставлення Президії Ради до Бігала, не могло йому подобатися. Це він дав відчуття вже по Віденському арбітражі, коли закарпатським журналістам заявив, що коли б провідники Карпатської України, а особливо Президія Ради, належно зрозуміли його добру волю й нав'язали тісну співпрацю з німцями, а не трималися так настирливо Прага, то Віденський арбітраж міг би випасти далеко ліпше на користь Карпатської України.

На Віденському арбітражі 1—3 листопада 1938 р. з наказу Гітлера міністер закордонних справ Ріббентроп присудив історичні міста Карпатської України мадярам.

Вдруге відчули закарпатські українці німецьку „поміч“ і „допомогу“ після відвідин Карпатської України д-ром Гофманом. В листопаді, по Віденському арбітражі, прибув на Закарпаття легатійний радник німецького посольства в Празі д-р Гофман відвідати своїх родаків-закарпатських німців. Перед своїм від'їздом до Праги він зробив прийняття для українських представників і журналістів. Тоді він, між іншим, заявив, що не сподівався знайти в Карпатській Україні такий зворітний порядок, який завела там і утримує українська влада, і що це для неї і для українського населення Карпатської України є найкраще свідчення політичної зрілості.

Коли він у Хусті заявив одне, то в Празі „підшепнув“ прем'єрові центральної влади Беранові щось друге, а саме, що у владі Карпатської України відчувається брак „сильної руки“, що негативно відбивається на порядку Цією „сильною рукою“, на думку Праги, мав бути один чеський генерал, якого президент ЧСР д-р Гаха 17 січня призначив третім міністром влади Карпатської України без порозуміння з прем'єром міністром д-ром Волошином. За конституційною грамотою Карпатської України прем'єр міністер сам мав право запропонувати кандидата на пост третього міністра і то українця. Ясно, що такий вчинок Праги обурив не тільки уряд Карпатської України, але і все її населення, яке завяло демонструвало проти диктаторського вмішування Праги в автономні справи Карпатської України. Безперечно, що німці цією інтригою п. Гофмана досягнули свого, бо внесли заколот в українсько-чеське життя в Карпатській Україні. Владі Карпатської України було ясно, що німці змагаються за всяку ціну розбити ЧСР. Але було їм також не менше ясно, що німці ставляться до Карпатської України дуже нещиро і навіть вороже. Оце з одного боку, і вороже наставлення північного і південного сусідів, з другого боку — змушувало закарпатських українців триматися Праги до останньої хвилини. Але при тім вони не думали попускати щось із своїх автономних прав, зафіксованих у грамоті ЧСР і конституційній грамоті Карпатської України, яку ратифікував пражський парламент 22 листопада 1938. Намі вороги безпідставно обвинувачують закарпатських українців в розбиванні ЧСР. Незаперечний факт, що ЧСР фактично була розбита проголошенням самостійності Словаччини 14 березня. Натомість прем'єр Карпатської України радився

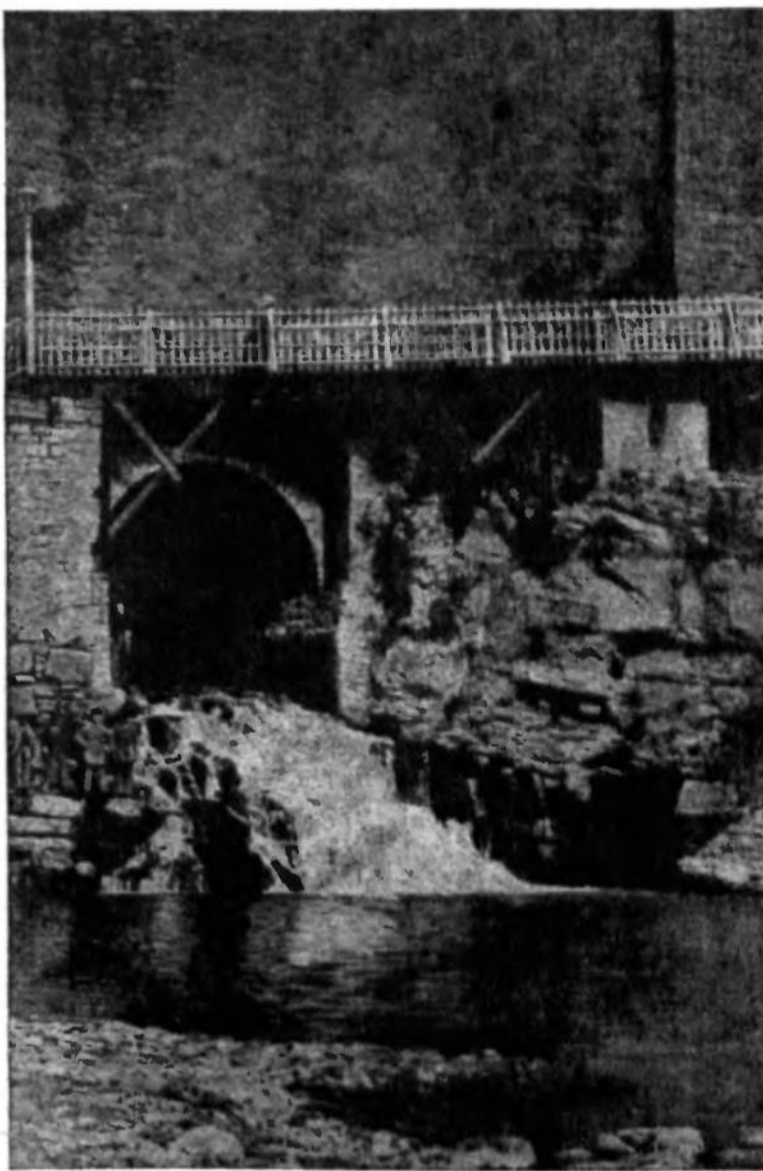
ще з ген. Сватоком про можливість оборони кордонів Карпатської України і утримання зв'язку з Прагою і в своїй розмові з президентом ЧСР заявив про єдність Карпатської України з Прагою. Та Гаха був сам безрадний і не міг нічого путнього відповісти. Ще раз звернувся до нього Волошин другого дня, як повернувся він з Берліна. Тоді Гаха відповів: „у всіх справах Карпатської України звертайтеся вже до німецького консула в Хусті!“ Та цього прем'єр Волошин не зробив, бо думку німецького консула вже знав: „Віддати Карпатську Україну мадярам без бою!“

Карпатські українці були змушені обставинами триматися до останньої хвилини Праги, бо іншого виходу не було. Карпатська Україна не сусідувала з українською суверенною державою, а навпаки, була оточена ворожими українському народові державами, які тільки чекали на те, щоб її знищити. Отже інтереси українців вимагали не розбивати ЧСР, але заховати її і зберегти, щоб не дістатися знову до мадярського ярма. Тому так завзято закарпатські українці боролися східні кордони ЧСР проти польських і мадярських банд вже від травня 1938, а головне в березневих днях 1939.

Остання „поміч“ від німців дісталася Карпатській Україні 15 березня 1939, коли консул приїс від Гітлера телеграму до президента д-ра Волошина з пропозицією віддати владу Карпатської України мадярам без бою. Але Карпатська Україна їй збрехала в руках обороняла свою самостійність до останньої можливості.

Д-р Степан Росоха

★ Париж. — Поліція заарештувала 45 визначних спекулянтів чужими валютами. Один арештований мав 25.000 швейцарських франків, 2.800 доларів і 630 фунтів стерлінгів.

Водопад під Турецьким мостом Кам'янець на Поділлі

Америка і ССРСР.

Сполучені Штати Америки в своїй теперішній політиці завжди були прихильні до Росії. Причин для цього багато. Одна з перших причин — та, що Америка не мала спільного кордону з Росією. Через те не було між цими державами безпосереднього „політичного тертя“. Друга важлива причина: в Америці вважали Росію за натурального союзника проти німецького та японського імперіалізму. Тому то Америка не дала японцям використати перемогу над Росією в 1905 році і була посередницею в мирі, що був підписаний в Портсмуті.

В першій світовій війні Америка була в союзі з Росією проти Німеччини та Австро-Угорщини. Коли, з приходом большевиків до влади в Росії, японці захопили були російські далекосхідні провінції, то проти цієї інтервенції виступила Америка і примусила японців покинути Далекосхідний край. Не бажаючи визнавати советського режиму в Росії, який в Америці уважали за диктаторський, американський уряд одначе намагався охоронити цілість і недоторканість кордонів Росії. Тому то тяжко було українцям вести пропаганду за свою незалежність перед американцями. Приміром, дорадник президента Вілсона, Лансінг на мировій конференції в Парижі 1919 року і чути не хотів про незалежну Україну та про самостійні Балтійські держави. Навіть бувшим австрійським громадянам, галицьким українцям, американці радили добровільно прилучитися до Росії...

Америка правно визнала уряд ССРСР 1933 року. Тоді в Америці бачили небезпеку від німецького і японського імперіалізму (Гітлер прийшов до влади, Японія почала війну проти Китаю 1932 р.).

І в Другій світовій війні Америка була союзницею ССРСР. Хвиля русо- і советофільства ніколи не була в Америці така висока, як за цієї війни. Багато американців щиро вірило, що в ССРСР настали рішучі зміни в політиці. Ближче знайомство показало, що ті надії були безпідставні. Зустріч американців з ССРСР на величезному кордоні від Кореї, Китаю до Ірану та Німеччини привело багатьох до отверезіння. Уже від кінця 1945 року починають в американській пресі писати критично про свого великого євразійського союзника. Великого шуму наробила книга бывшего американського посла

в Москві Віл'єма Буллита під назвою „Світ сам для себе“ (Про історію і політику ССРСР). Америка почала настоювати, вона пильно вивчає, досліджує, стежить, перевіряє. Найвищою точкою цього процесу була промова президента Трумена перед конгресом 12. 3. 1947 року. За словами президента стоїть величезна більшість американського народу, що хоче забезпечити політичну свободу у своїй країні та в цілому світі. „Бути вільними або — попасти в рабство“ — так характеризує один з американських політиків теперішню світову ситуацію.

В недавній промові перед американським конгресом задувавши посол В. Булліт гостро виступив проти комуністів:

„Комуністична партія в Сполучених Штатах Америки — це агента Росії і має завдання — ослабити Америку, щоб підготувати остаточний советський наступ... Американська комуністична партія підлягає наказам, що приходять з Москви; вона складається тільки з зрадників, що не сплячуться перед злочинцем, щоб знищити своїх противників. Якщо б Сполучені Штати Америки мусили вести війну проти ССРСР, то члени комуністичної партії робили б усе, що могли, щоб дати поміч ССРСР“.

Булліт звернув увагу на небезпеку поширення большевизму серед народів Західної Європи і висловив свій острах, що Казабланка і Дакар (французькі пристані в Африці) стануть советськими базами, якщо Франція піддасться комуністичному наступові.

Після Буллита промовляв Джеймс Грін, голова комісії Американського Легіону. Він повідомив, що американська комуністична партія числить 100.000 членів, і що вони творять кадри для десятків чужинецьких дивізій, які вже знаходяться на американській землі.

Само собою, було б наївно з цих слів і промов робити скороспілі здогади, що між великодержавами має ось-ось початися війна. Ці промови і заяви свідчать про те, що в Америці реально бачать і оцінюють сили і наміри ССРСР і роблять психологічну підготовку „на всякий випадок“. Ті, що після громових промов ждуть війни, забувають, що заціплюю стороною може бути тільки ССРСР. Тимчасом Советська держава супроти західних великодержав рішучо слаба. Війна

— це „останній доказ“ у політиці. А тимчасом великодержави мають немало інших аргументів у політичній грі. Також пропаганда належить до політичної зброї.

З нашого становища важно, що в Америці зникають усіякі ілюзії щодо східної великодержави, а друге — що там проблеми європейського сходу пильно студіюють.

ДП В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗОНІ

Як подає „ДП Експрес“, директор УНВРА на американську зону Едвардс заявив, що ДП в американській зоні вже підготовлені до самостійного керування своїми таборами, якщо після закінчення діяльності УНВРА IPO або американська армія не перейме опіки над ДП. Ген. Мек Нарри заявив, що американська армія готова прийняти адміністрацію таборів, але не має на те потрібних грошових засобів. Ця справа буде розв'язана впродовж найближчого тижня.

АНГЛІЯ І ДП

Недавно оголошений англійський господарський план передбачає спровести в 1947 році до 100.000 чужоземних робітників, головним чином з Америки. В англійській пресі одначе чути голоси проти спроведження такої кількості чужоземних робітників. Негативне становище між іншим займає провідник союзу британських гірників.

ДП В НІМЕЧЧИНІ

„ДП Експрес“ подає, що баварський уряд на пленарному засіданні ухвалив перевести в життя побажання ген. Айзенгауера про те, щоб віддати цілу низку нацистських підприємств переміщеним особам, тим у яких гітлерівська влада знищила їх власні підприємства.

Президент міста Мюнхену оголосив, що у відношенні до чужинців будуть скасовані житлові обмеження. Чужинці зможуть бути також і головними квартиранцями. Цей крок пояснюють як баварську гостинність.

ЦІКАВА СТАТИСТИКА

Комісія, що приймала від німців майно, забране або набуто в окупаційних теренах, оголосила наслідки своєї праці. Повернуто такі кількості різних речей: 2547 тисяч радіоприймачів, 764 тисячі фотоапаратів, 3898 тисяч годинників, 7849 тисяч убрів, 1648 тисяч пар взуття, 99765 тисяч різної білизни, 2769 тисяч книжок, 122 тисячі образів, 7879 кілограмів золота і виробів з золота, 1985 кілограмів брилантив та перлів та одну змушфівану голову в'язня концентраційного обозу.

Уривки з щоденника секретаря Геббельса

Часопис „Кроніка“ містить цікаві уривки з щоденника Рудольфа Землера — пресового секретаря Геббельса, що їх тут передруковуємо. Землер виконував свою службу від січня 1941 р. майже до кінця війни.

Щоденник випадково попав до рук данського журналіста Гельге Кнудсена і має повільно вийти друком в Лондоні. Де перебуває автор щоденника — невідомо. В своїх записках він дає характеристику свого шефа та інших осіб з високих гітлерівських сфер. Відкриває також деякі інтриги серед оточення Гітлера. Друкуємо не в хронологічному порядку, а так, як вони вміщені в „Кроніці“.

Прихильний міністер

13. 1. 1941. Як пресовий секретар при Геббельсі, працюю вже два тижні. Товариш втаємничу мене в способи, якими можна здобути ласку міністра. Це не легко. Геббельс уникає контакту з своїми урядовцями. Прагне він, щоб його співпрацівники виконували свої обов'язки механічно, як роботи, що їх на бажання, можна затримати, або пустити в рух. Вияснювано мені, що „шеф“ бачить у своїх працівниках предмети щоденного вжитку, як вічне перо або годинник, які час від часу треба змінити, або віддати до ремонту.

Геббельс їсть в товаристві свого заступника і пресового аташе навіть в родинних обставинах. Тому я ствердив змінність настроїв міністра: він або дуже балакучий, або замкнений в собі. Дуже часто він оповідає нам про свою працю, розкриває свої думки, проєкти — відчуваємо однак виразно, що він немов говорить сам до себе. Часом з охотою оповідає про своє приватне життя. Мушу все ж підкреслити, що своїх товаришів-міністрів, членів партії, а навіть фюрера, обдаровує як похвалами, так і критикою. Здається мені, що гостра критика є сіллю його життя. Він, перед виголошенням своїх промов, читає їх нам, щоб перевірити, яке вони справляють враження.

Ріббентроп — дилетант

16. 1. 1941. Геббельс і Ріббентроп — це смертельні вороги. Не зустрічаються майже зовсім, бо довгий час вже не було жадного пленарного засідання Ради Міністрів. Лише при нагоді обмінюються образливими листами. Коли в присутності Геббельса згадується Ріббентроп, міністер пропаганди невідмінно виголошує хвалебні оди на честь Черчіля. Не знаю, чи взаємна ненависть міністрів виходить поза межі особистих почувань, все ж Геббельс невтомно повторює, що найбільша трагедія Гітлера — це те, що такий дилетант є його дорадником в справах закордонної політики.

Щоденник у залізній касі

19. 1. 1941. Протягом 20 літ Геббельс пише систематично щоденник з думкою, що цей документ, разом з державним архівом, становитиме найбагатше джерело історії націонал-соціалізму. Щоденник переховує в залізній касі, а ключа від неї має завжди в кишені. Видавництво Стера за виключне право на його видання пропонувало Геббельсові три мільйони марок. Геббельс пропозиції не прийняв і сказав, що призначає його в спадщину дітям.

Геббельс і оточення

22. 4. 1942. Геббельс своєму оточенню не вірить. Він каже, що ця недовірливість ставить його нарівні з Фридрихом Великим, Вісмарком, Гітлером — класичними прикладами недовірливості великих державних мужів. З огляду на це Геббельс справляє на мене враження людини, що притаїлася на високій вежі, звідки при допомозі могутнього телескопу пильнує свого стану посідання. Він боїться інтриг, що могли б позбавити його функції, тому воліє провадити життя самотника. Він постійно живе під враженням, що від нього щось важливе ковають і що його відтинають від світа, якщо протягом години залишають його без пресових комунікатів, або ніхто не кліче до телефону в справі якихсь важливих відомостей.

Історія однієї статті

На сторінках часопису „Фелькшер Веобахтер“ Геббельс опублікував статтю, тон якої давав підставу думати, що наступ на Англію близький. Несподівано опублікована стаття була, як грим з ясного неба. Загально твердили, що Геббельс палнув дурницю, відкриваючи таємницю Головного Штабу. Довідаюся, що поліція skonфіскувала весь наклад часопису у всіх кіосках столиці і провінційних містах. Мій здивований інформатор не додумувався навіть, що цей хід був добре обдуманю в порозумінні з Головним Штабом і Гітлером виконаною грою. Звичайно першими читають ранкову пресу закордонні кореспонденти. Про найважливіші події негайно повідомляють свої часописи.

Отже, коли ще перед полуднем стверджено, що сенсаційні місця кабельовою дорогою переказано до США, міністер пропаганди наказав негайно skonфіскувати часопис. Кореспондентам дозволено ще переслати повідомлення про skonфіскацію „Фелькшер“ і перервано зв'язок з закордоном. Все це справило враження сенсації!... цілі осягнута: світ довідався, що Геббельс писав про близький наступ на Англію.

Геббельс і Дітріх

28. 11. 1943. Везконечні непорозуміння між Геббельсом і директором пресовим Райху загострюються. Дітріх, хоч тільки підсекретар стану в міністерстві пропаганди, відмовляється підпорядкуватись Геббельсові і спокійно заслонюється особою Гітлера, бо Дітріх при ньому був пресовим шефом.

Знову проти Ріббентропа

24. 12. 1944. Агенція Ройтера доносить, що Черніл і Іден на час Різдвяних свят повітряною дорогою вийшли до Америки, щоб на місці дослідити складний стан Греції. Дії й жести британського прем'єра справляють на Геббельса велике враження. У зв'язку з їм він сказав: „Ясно, що наша преса буде кптити з цих двох дипломатів-мандрівників; але я маю почуття подиву для тих людей, що не вважають на жадне пониження, для яких нема надто тяжкої праці, якщо йдеться про справу альянтів. Порівняйте їх з Ріббентропом, що протягом чотирьох літ ані разу не вважав за потрібне одвідати якунебудь з балканських столиць. В Берліні перебуває багато дипломатичних представників і шефи місій, що кілька літ чекають на нагоду порозмавляти з нашим славним міністром закордонних справ. Замість прийняти їх, Ріббентроп відгороджується від них муrom погорди й іронії, думаючи, що таким способом всім заімпонує. Таке поступовання може зробити враження на деяких ще молодих аташе, однак так не робиться закордонна політика.“

Сталін цілує німецького генерала

3. 4. 1941. Переїзд японського міністра закордонних справ через Москву, коли він вертався з Берліна до Японії, був тлом сцени історичного значення. Високі урядовці німецької амбасад зібралися на пероні московського залізничного двірця, щоб привітати японського міністра. В останню хвилину приїхав Сталін і з невластивою йому переборщеною чутливістю вітає і, за московським звичаєм, цілував німецького військового аташе генерала Крепса, кажучи: „Якщо залишимося братами, жодна сила в майбутньому не розділить наших держав. Стараймося завжди бути добрими приятелями“.

Крепс має багато приятелів і в Советському Союзі і в Берліні. Його вважають фанатичним прихильником союзу з Росією. Треба підкреслити, що настанова його випливала з традиційної думки давньої Райхсверери, що її провідники завжди були схильні до порозуміння з СССР. Геббельс довідавшись про сцену московської сердечності сказав: „Слова Сталіна відслонюють нам зовсім нові обрії. Вони накреслюють німецькій політиці несподівані можливості, які вирішать вигляд Європи на найближчих 30 літ. Побачимо, що про це думає фюрер“. Тимчасом німецька армія в червні 1941 року розпочала свої воєнні дії проти СССР.

Спізнені комбінації

10. 4. 1944. Проблема, що домінує над сьогоднішньою політичною мілітарною ситуацією, полягає в питанні, чи відбудеться наступ альянтів. Геббельс думає, що єдиний шанс перемоги — це спроба альянтського наступу, закінчена, очевидно, повною його невдачею. Розуміється, що наступ альянтів на заході зв'яже наші сили в довгих і кривавих змаганнях, тому неминуче треба припинити війну на сході, яка забирала гекатомби жертв. Іншими словами: мусимо скінчити війну з Советським Союзом. В останніх днях Геббельс написав меморандум на 40 сторінок з наміром запропонувати його Гітлерові. Текст меморандуму сенсаційний. У вступі до нього Геббельс стверджує, що при сучасній ситуації тотальна перемога неможлива.

Війна на двох фронтах зменшує наші резерви до такого ступеню, що вже тепер можемо передбачити, коли вони будуть зовсім вичерпані. Треба якнайшвидше закінчити війну на одному з фронтів. В інтересі західної культури треба було б з альянтами підписати таку умову, яка скінчила б війну на заході і дозволила кинути всі сили до боротьби з Світами. Все однак промовляє за те, що ані Черчіл, ані Рузвельт не змінять лінії свого поступовання. Беручи під увагу, що входить у гру цілість Райху і його 80 мільйонів мешканців, не можемо допустити, щоб наша ідеологія допровадила нас до руїни. Ми повинні звільнитись від усіх дрібниць і сантиментів, що перешкождали нам до цього часу порозумітися з Росією.

(Далі буде)

Українське життя

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРЕСЕЛЕНЧИХ ГРОМАД ТА КООПЕРАТИВ

Як довідаємось від Центральної Переселенчої Управи, на днях мають бути остаточно затверджені статuti для переселенських кооператив, що переводитимуть підготовку для переселення, головню з господарського боку. Завдання кооперативи буде добрати людей для спільного поселення, зокрема змобілізувати кошти для заупу сільсько-господарських машин, що будуть потрібні на нових місцях поселення.

Розмір громади повинен охопити до 2000 осіб, тобто 300—500 родин (75—80% селян, решта ремісників та інтелігенція). Громади матимуть органи самоврядування, вибрані за демократичним принципом та кооперативну організацію для переведення господарських заходів. Кооперативи мають бути об'єднані в союз.

ЗАКІНЧЕННЯ ЗИМОВОГО СЕМЕСТРУ В „ІНСТИТУТІ ЖИВИХ МОВ“

Перший семестр в „Інституті живих мов“ в Авґсбурзі (Сомме-Казерне) закінчився іспитами дійсних студентів ІЖМ, що відбувалися в приватності професорів і членів іспитової комісії при кінці лютого й з початком березня 1947 р. Іспити склали: з мовознавства — 17 осіб, із англійської мови: 1. група — 12, 2. група — 30, разом — 42 особи, з німецької мови: 1. група — 28, 2. група (передсеместральний курс) — 6, разом — 34 особи, з французької мови — 8 осіб.

Крім аудиторного відділу розпочато в березні ц. р. ще й навчання позаочного відділу. Лекції позаочного сектора ІЖМ, що на них немає окресленого речення запису і можна випускатися безперервно впродовж цілого року, висилаються покищо з таких мов: української, ан-

глійської, німецької й французької, а крім того й із мовознавства. На позаочний відділ ІЖМ зголосилося вже до 100 осіб із трьох західних зон окупації.

ПОДЯКА

Спілка Письменників і Журналістів в Авґсбурзі цим висловлює подяку ЦИУЕ, Жіночому Об'єднанню, Православному Братству св. кн. Володимира, Греко-католическому Братству М. Б. Н. П. та всім жертводавцям, які прийшли з матеріальною допомогою Спілці для зложення кавці за студента Буряківця Юр. що, дякуючи трагічному непорозумінню був безпідставно ув'язнений в Мюнхені.

За Управу Спілки

Неофіт Квбалюк
голова

ТЕАТР „РОЗВАГА“ В АВґСБУРЗІ

Таборовий театр „Розвага“ в Н. Ульмі загоствив зі своїм репертуаром на гостинні виступи до табору „Сомме-Казерне“ в Авґсбурзі.

Дня 28. березня ц. р. театр „Розвага“ виставив п'єсу Ю. Косача „Облога“.

29. березня ц. р. мали ми змогу бачити спробу поставити слабими силами цього театру М. Куліша „Мина Мазайло“.

На закінчення, 30. березня ц. р. театр виставив дві веселі комедії, а саме „На маневрах“ і Васильченка „Куди вітер віє“. Ансамбль театру ще молодий, мало зіграний, але має кілька акторів, які під кермою доброго режисера та по довшій праці над собою можуть стати майстрами сцени.

Публіка, головню широкі маси нашого громадянства, всі три дні масовою присутністю виявили свою симпатію до театру і його репертуару.

Театр „Розвага“. Сцена з IV дії „Облога“ Ю. Косача

Микола Гоголь

(Доповідь проф. Д. Чижевського в Авгсбурзі)

23. березня проф. Чижевський мав доповідь про Гоголя в Авгсбурзі, в Солле-Казерне. Цю доповідь улаштувала Спілка українських письменників і журналістів. Проф. Чижевський віддавна працює над проблемами Гоголевої творчості, аміє знаходити все нові матеріали про поета і дає нове освітлення життя і праці нашого великого земляка, що був творцем російської літератури.

Проф. Чижевський поставив насамперед питання: як і чим почував себе Гоголь у Росії і в російській літературі? Як сприймало Гоголя російське громадянство і російська література? Відповідь проф. Чижевського на це: Гоголь був і почував себе чужим, чужинцем у Росії, в російській літературі. Також російське освічене громадянство не вважало Гоголя за свого. Він був для своїх російських сучасників чужий і загадковий. Ця таємнича загадковість Гоголя для його сучасників виявляється ще з його перебування в Ніженському ліцеї. Товариші прозвали його „таємничим карликом“.

По закінченні освіти в Ніжені Гоголь приїздить у Петербурзьку столицю. Перший його друкований твір — „Ганс Кюхельгартен“ рішучо невдалий. Сам автор взяв свою поему з продажу. В цьому творі Гоголь виявив недостатнє знання російської мови. Але й пізніше свої твори Гоголь писав дивовижною „російською“ мовою: ця мова доказує, що Гоголь думав по українському. Поет Пушкін казав, що він неправильно говорить російською мовою, бо в дитинстві його домашньою мовою була французька. Зате Пушкін правильно писав по-російськи. Про Гоголя ж Пушкін висловився так, що Гоголь пише російською мовою з такими помилками, як він (Пушкін) по-російськи говорить.

„Чужинність“ Гоголя для Росії була не тільки мовна: і фізично прожив Гоголь велику частину свого життя за кордоном, головню в Римі. Бувши в Парижі, він зійшовся з польськими емігрантами (Міцкевич, Богдан Залеський). Одного разу ходили чутки, що Гоголь має перейти на католицизм. Затривожена мати Гоголева писала до сина про це в листі, і Гоголь відповів, що чутка неправдива, але він не вважає цього за щось неможливе, бо всі християнські релігії однакові.

До якого літературного напрямку належить Гоголь? Були спроби „прив'язати“ його до певного напрямку, зосібна до реалізму. Проф. Чижевський вважає, що Гоголів талант містить у собі елементи різних напрямів, від романтизму аж до футуризму і тепер модного „екзистенціалізму“. Гоголь у своїй творчості зовсім оригінальний, неповторний.

Проф. Чижевський спинився на проблемі реалізму. Він заперече думку, що, мовляв, Гоголь був реалістом, уважаючи це за повне непорозуміння, що таке реалізм у літературі (чи „реалістична“, наприклад, „Бура свиня“, що викрала скаргу з Миргородського суду в оповіданні про „Сварку Івана Івановича з Іваном Никифоровичем“?) Гоголь, на погляд проф. Чижевського, „належить до типу письменників-моралістів. Його попередники — „старчик“ Гр. Сковорода і інші (прим. Величковський). Гоголь хотів своєю літературною творчістю служити моральному оновленню суспільства і людства. Він навіть свого знаменитого „Ревізора“ тлумачив символічно: мовляв, справжній „Ревізор“ — це смерть неблагання, що поставив порушників морального закону перед Божий суд. Цей тон морального поучування проходить через уся Гоголеву творчість і діяльність. Його спеціально написані „Вибрані місця із листування з приятелями“ має саме завдання: словом вплинути на моральне поліпшення людей.

Щоб показати, які морально-релігійні теми хотів розв'язати в своїх творах Гоголь, проф. Чижевський спинився на аналізі повісти „Шинель“. Довго уважали, що головна тема повісти — оборона убогого службовця Акакія Акакієвича від несправедливості. Проф. Чижевський доказує, що Гоголь хотів подати моральну науку тим, що прив'язуються до благ і спокує цього світу. Акакій Акакієвич піддався спокусі кравця Петровича, що пообіцяв йому пошити новий плащ. Ця думка заповонила його, стала для нього пристрастю, і втрата шинелі привела Акакія Акакієвича до катастрофи.

Двогодинний реферат проф. Чижевського присутні вислухали з великим інтересом і дякували доповідачеві за його дуже цікавий і глибоко-аналітичний виклад. Присутній

можна було б легко пообтутися, яби текст перекладу був відповідно проредатований. Отже ясно: перш ніж ставити п'єсу на сцені, треба її належно відредатовувати. Це не таке вже тяжке завдання.

Значно тяжче боротися з хибами вимови, тут потрібна щоденна уперта праця режисера. А таких хиб теж чимало у мові акторів. На виставі останньої

прем'єри вражали такі ортоепічні хиби: „в ші“ (зам. всі), „шв'яті“ (зам. світ) „завидую“, „шідесять“ і т. д. Таке нехтування норм української літературної мови в театрі абсолютно недопустиме. Театр В. Блавацького, поруч з високими досягненнями театрального мистецтва, повинен мати й відповідні досягнення в мовній культурі.

П. Васильченко

Ще одна жертва

Щойно тепер наспіла сюди звістка про передчасну смерть селянського поета Я. Чорнобривого. Восени 1944 року його взято разом з 21 селянином як закладника, а опісля розстріляно.

Чорнобривий — це псевдонім селянина-поета із Західної України. Писав він свої літературні твори тільки під прибраним прізвиськом. Під своїм справжнім прізвищем виступав Чорнобривий тільки як громадсько-політичний діяч.

Сам Чорнобривий був активним політичним діячем і доволітним головою однієї з повітових організацій УСРП, а разом з цим членом її Головної Управи. Був блискучим промовцем та тактовним провідником свого повіту.

Як письменник вийшов він із „школи“ — трійці Стефаніка, Черемшини і Мартовича. Його характерові відповідала найбільше сатира, і тому він пішов по шляху, промощеному Мартовичем. Коли Мартович писав прозою, то Чорнобривий писав свої сатири віршом, часами під впливом Руданського. Однак тематика Чорнобривого — це не вигадані віками народні анекдоти, а сучасні, жові типи українського життя в Західній Україні до 1939 року — типи селян, міщан, воєнків, студентів, членів політичного руху. Він вибирав слабі боки нашої життя та представляв його в типах справді по-мистецьки. Разом з тим він

малював ширші картини нашої дійсності. Такий більший сатиричний малюнок Чорнобривого — це „Вибірчий вертеп“, виданий після нових виборів 1928 р. у якому сатирично освітлена виборча акція. Крім „Вибірчого вертепу“, що вийшов окремою книжкою, яка до речі дуже скоро розійшлася, умістив Чорнобривий свої сатири в різних західно-українських періодичних виданнях, а найбільше в „Громадському Голосі“ та в „Каменярах“.

Визначався Чорнобривий великою увагою до мови і стилю. Власною працею добився він широкої загальної освіти. Завжди ходив він у народньому строї свого повіту. Раз приїхав до Львова білоруський посол Станкевич і зустрівся у мене випадково з Чорнобривим. Після довшої нашої спільної розмови Станкевич був рішуче переконаний, що Чорнобривий — це людина з високою освітою перебраний тільки в народній стрій.

Чорнобривий був малозаможний селянин. Треба було працювати тяжко на ріллі, щоб заробити кусок хліба. Проте він ще знаходив час і на свої сатири.

В 1939 році був змушений зломити перо. Нова хвиля терору 1944 р. урвали життя письменника в силі віку: було йому коло 50 років життя.

М. Мина

НОВІ ВИДАННЯ

Олекса Степовий. Ясир. Худ. оформлення М. Григор'єва. На чужині. В-во „Гільде“ в Мюнхені. 1947. Стор. 56, 8 некумер., 7 іл., 6 вільшок.

Зміст книжки становлять листи дівчат „остовок“, що мають тяжкі умови життя і праці на німецьких фабриках, заводах та в сільському господарстві; листи дівчат з України про те, як німці насильно вивозили людей у Німеччину; створені в остівських таборах пісні й вірші, що відбивають життя, настрої й почуття насильно вивезених людей у німецькій неволі; листи українських в'язнів, що мають жахливий стан жертв гітлерівських катівень. В кінці книжки вміщено 7 портретів і групових фотографій в'язнів, остовців і остовок, старих і молодих.

Книжка інженера Тарнавського: „Електричні акумулятори, теорія, будова, експлуатація“, що вийшла в Авгсбурзі, має 28 малюнків в тексті, 6 таблиць, та фактично такі розділи: а) електроліта та його використання, б) акумулятори, в) випростувачі, г) автоматичні вилучники та д) загальні зауваження недоліків в роботі акумуляторів і їх виправлення.

Не вважаючи на великий обсяг книжки, — 64 стор., автор охопив всі вище перелічені розділи, досить ясно дав пояснення всіх процесів, що відбуваються при електролізі та в акумуляторах; дав пояснення про хід заряду і розрядку іх та про добір опорів при зарядці.

Відділ випростувачів теж досить ясно показаний в книжці і пояснений малюнками. Книжка розрахована на людей, що мають середній технічний розвиток та обсяг знань і для тих, хто має справу з акумуляторами, книжка дає теоретичні знання, щоб свідомо і технічно правильно їх вживати.

Для учнів середніх електротехнічних шкіл, курсів і інших фахових технічних шкіл книжка дає досить новий матеріал для розділу „акумулятори“ при вивченні „Осноів електротехніки“. Книжка написана добре, серйозно і при загальному браку фахових підручників треба її рекомендувати для ширшого вжитку в фахових школах для використання в житті.

Появу цієї книжки треба привітати. *Ілж. Медведь. Ілж. Месинський.*

Перша українська газета після революції 1917 року

Відомо, що 1914 року вся українська преса в царській Росії була заборонена. В час війни виходили тільки нелегальні часописи — друковані на цехових Організація української соціалдемократичної партії в Петербурзі видавали свій часопис „Наше Життя“ від 1915 року (циклостиль). В перших днях революції (березень 1917 р.) почала виходити друком, як тижневик, під редакцією Панаса Феденка, Сергія Вікула, Левка Чкаленка, Михайла Авдінка і Сергія Литвиненка.

НОВІ ЛІКИ

Американські лікарі дали випробувати новий протитифозний препарат: „стрептоміцин“. Хоч цей препарат застосовувано практично в боротьбі проти епідемії тифу, що вибухла в грудні 1944 року в Філадельфії, проте він ще перебуває в стадії дослідів і ще не допущений до вжитку в загально-лікарській практиці. „Стрептоміцин“ має бути так добрим середником проти бактерій туберкульози.

3 ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ПОДЯКА

Пане Редакторе! Дозвольте мені через Ваш цінний часопис висловити щирю подяку численним моїм знайомим і незнайомим друзям, що піклувалися і допомагали мені під час мого безвинного ув'язнення в мюнхенській тюрмі.

Авгсбург, 27. березня 1947

Юрій Вурицький

НАШЕ ЖИТТЯ

UKRAINIAN NEWSPAPER „OUR LIFE“

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК

Адреса Редакції та Адміністрації: Augsburg, Sprengel Str. 1 (Ecke Birkenfelder Str.). Адреса для листування і грошових переказів: Ukrainian Newspaper „Our Life“, Augsburg, Postamt 3, Postfach

Редагує Колегія. — Гол. редактор: Д-р П. Феденко. Видав.: Видавничий Союз „Наше Життя“ в Авгсбурзі. Ліцензіат: П. Котвицький.

Authorized by Military Government I.C.D., Press Branch S.M.O.V. Licensee: P. Kotovskiy.

Printed: Hans Holzmann, Bad Wörishofen

За мовну культуру в театрі

Театр повинен плекати зразкову літературну мову, правильну вимову, правильний наголос — це незаперечна істина. У німців існує навіть спеціальний термін — „Бюненшпрахе“ (себто „мова сцени“) для означення зразкової німецької мови. Така особлива увага західно-європейських театрів до мови цілком зрозуміла: дбаючи про чистоту літературної мови, культивуючи зразкову мову і зокрема особливу увагу звертаючи на правильну вимову, театр цим самим стає найдіяльнішим поширювачем норм літературної мови.

Чи наш український театр на еміграції може похвалитися тим, що він виконує ці важливі й відповідальні завдання? Чи, може, ці завдання для нас не мають такого великого значення, як, приміром, для німців? Навпаки, для нас, українців на еміграції, ці завдання мають ще більше значення. Ми на чужині, наша літературна мова в чужомовному середовищі, в тісній зустрічі різноманітних діалектів української мови. Нашу літературну мову атакують звідусіль, руйнують її нещадно численні вороги: німецькі й польські впливи, діалектизми, провінціалізми тощо. Ці вороги вже цілком перемогли в нашому радіомовленні в таборі Солле-Казерне, в урядовому листуванні, діловодстві, вони загрожують школі, видавничій справі і т. д. Навіть у нашу пресу, в мову наших письменників, журналістів, науковців і артистів проскакують ці руйнівні мовні елементи: хиби лексичні, синтаксичні, стилістичні, фразеологічні, ортографічні, ортоепічні тощо. Хто ж повинен боротися із цим великим нашим національним ворогом? Школа, преса і театр! Чи ж розуміє театр це велике й відповідальне завдання в справі рятуння

нашої мови? Так і ні! Театр Я. Гірняка це зрозумів і це завдання з честю виконує. Мову в театрі В. Блавацького ніяк не можна назвати зразковою. Правда, мова поодиноких артистів — Блавацького, Горленкової, Дичківни, Степової, Шапарівських та інших — дійсно чиста літературна. Але мова інших акторів — ще далека від зразкової. Часто мовні хиби залежать не від акторів, а від недосконалого тексту п'єс, особливо перекладних. Для ілюстрації візьмімо останню прем'єру „Цюотлива Сузанна“. Мова цієї оперети жахливо засмічена провінціалізмами, полонізмами, синтаксичними і фразеологічними хибами. Ріжуть ухо, напр., такі слова: „мужатка“ (зам. молодиця, заміжня, одружена); „наслідження“ (зам. спадковість); слово „наслідження“ вживається в зовсім іншому значенні: напр., „у хаті чобітьми наслідити“ — отже „наслідити“ = зробити якийсь матеріальний слід, звідси й похідний іменник „наслідження“) з таким же значенням); „вечером“ (зам. увечері); „товариство охорони упавших дівчат“ і т. д. Часто зустрічаються недозволені синтаксичні й стилістичні полонізми й діалектизми: „схожі на себе“ (зам. один на одного); „опинились біля себе“ (зам. один коло одного); перед двома роками“ (зам. два роки тому); це чиста лексична калюжа з німецької мови — фор цвай Яре); „ховає перед цілим світом дружину“ (зам. „від усього світу“) і т. ін. Усіх цих хиб

1) Див. Рос.-укр. словник УАН, 1929, т. II, вип. I, стор. 54. 2) Там же, т. II, в. III, ст. 787. 3) Там же, ст. 786. 4) Там же, т. III, в. II, ст. 420. 5) Там же, т. I, в. I, ст. 172. 6) Там же, т. III, в. I, ст. 182.

В СПРАВІ ВИЌЗДУ УКРАЇНСЬКИХ СКИТАЛЬЦІВ ДО БЕЛЬГІЇ

Доводимо до відома всієї української еміграції, що згідно з постановою другого пленума ГУПР від 21. лютого ц. р. та додатковим висношенням з відповідними чинниками остаточних умов щодо вербування робітників до Бельгії, затверджених постановою Президії Ради від 20. 3. ц. р., ставлення українських керівних організацій до виїзду наших скитальців до Бельгії позитивне.

Виступ деяких органів української преси проти виїзду наших скитальців до цієї країни не відбиває справжніх думок і постанов керівних органів у цій справі, а є лише їх приватною думкою.

Зокрема інформація про ліміт для українців в 7000 робітників, не враховуючи родини, не відповідає правді. Це число мінімальне і залежить від фактичного зголошення робітників різних національних груп.

Гол. Українська Переселенча Рада

КОМУНІКАТ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ РЕФЕРЕНТУРИ Т-ВА УПВ

В останній час з'явилося багато організаторів і посередників, що вербують наших людей на працю до різних країн.

Організаційна Референтура Товариства Українських Політичних В'язнів уважає за свій обов'язок звернути увагу своїм членам на наступне:

1. Єдиним чинником, покликаним до керування переселенськими справами заходами ЦПУЕ, як громадської установи, є Головна Українська Переселенська Рада.

2. Управа Т-ва УПВ стоїть у тісному зв'язку з компетентними чинниками в справі переселення і має всі потрібні інформації.

3. Управи філій Т-ва УПВ та поодинокі члени звертаються за інформаціями у переселенських питаннях до концелярії Т-ва УПВ, Мюнхен, Розенгаймер Штрассе 46а, кімн. 104.

4. В конкретних позитивних випадках Управа буде сама інформувати своїх членів, про переселенські можливості. У зв'язку з тим просимо всіх членів виповнити і надіслати анкети, що їх останньо Управа видала.

На зворотній стороні згаданої анкети, як відповідь на п. 6 належить подати імена й прізвища членів родини, дати і місце їх народження, фах, стан здоров'я та в яку країну має намір виїхати.

Орган. Референтура Т-ва УПВ

КОМУНІКАТ

професійного Об'єднання Українських Лісників на еміграції ОБУЛІД

Отрим подасмо до відома наших членів, заінтересованих інституцією і осіб, що протягом місяця березня ц. р. була припинена на деякий час наша діяльність, і таким чином здержане пологдження справ, та переписки, а то і з-за цієї причини, що українська Управа табору Верхтесгаден, позбавила нас нашого бюрового локало, а навіть утруднила нам доступ до бюро, залагаючи кореспонденції і паперів об'єднання.

Щоби забезпечитися на будуче, перед ставільствами перенесли ми наш осідок до німецького локало, куди від тепер просимо спрямовувати всі кореспонденції, а саме під адресою: Гастгауз Герліц фюр ОБУЛІД Верхтесгаден Штруб, Обб. Натомість грошеві посилки просимо керувати покищо як і досі, на адресу ОБУЛІД, Табор Орлик, Верхтесгаден-Штруб.

Верхтесгаден-Штруб, 15. 3. 1947.

Головний Відділ ОБУЛІД

ПОВІДОМЛЕННЯ

Відділ Суспільної Опіки при ОПУЕ в Авгсбурзі доводить до відома української еміграції Авгсбурзької області, що до Великодня надійдуть речі і харчі вислані з Канади і Америки для розподілу потребуючим серед української еміграції, зокрема тим, що живуть приватно, що є членами Укр. Допом. Комітету і зареєстровані в ньому.

При одержанні допомоги треба виявити квитанцію про виплату щорічного національного податку. Влижчі інформації можна одержати в ОПУЕ в Авгсбурзі, Юденберг 8/2, у Відділі Суспільної Опіки.

Референт С. О. при ОПУЕ в Авгсбурзі

Оголошення

За зміст оголошень Редакція не відповідає

Нововідкрита перша концесіована
Українська Книгарня
München, Dachauer Straße 9/1

має стало на складі

КНИЖКИ всі, що досі появилися і є в продажі
ЖУРНАЛИ всі, що тепер видаються,
ЧАСОПИСИ і щиклостилеві видання
ШКІЛЬНЕ І КАНЦЕЛЯРСЬКЕ ПРИЛАДДЯ

ПОВІДОМЛЕННЯ

до всіх українських студентських товариств та об'єднань

Всестудентська Координаційна Комісія, згідно зі своєю Комунікатом з дня 3. жовтня 1946 р., передбачує скликання на день 29. і 30. червня 1947 р.

ЗАГАЛЬНОГО СТУДЕНТСЬКОГО З'ЌЗДУ представників всіх українських студентських товариств та об'єднань на еміграції, в Мюнхені, в доміпці-гуртожитку при Фюріхштрассе 53.

Програма З'Ќзду буде подана до відома в найближчому часі. Звертаємося до всіх студентських організацій, зокрема поза Німеччиною, уже тепер поробити заходи, щоб забезпечити собі на цей час переїзд до Мюнхену.

Інобрук - Мюнхен, дня 20. березня 1947.

За Всестудентську Координац. Комісію:
Кл. Вілнський Д-р П. Мельник
гол. ЦЕСУС'а гол. ЦЕСУС'а

Вийшов у світ літературний альманах

С В І Т А Н Н Я, ч. 6

Зміст: Поезія: Зеров, Зуевський, Клен, Ляман, Орест, Чорний; Аракур, Бодлер, Ередія, По. Проза: Ізарський, Вайлдер. Статті: Володимир, Державин, Камюс.

Ціна 3-50 марк

З замовленнями, індивідуальними і гуртовими, звертатись: Авгсбург, Сомме-Казерне 1/76, Редакціон дес Альманахс „Світання” або: „Юр Лайф”, Авгсбург, Шпайерер Штр. 1.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Завдяки дарові Бритійського й Закардонного Біблійного Товариства вдалося отримати обмежену кількість „Нових Заповітів” в перекладі проф. І. Огіска.

Важаючих отримати цей „Новий Заповіт”, просимо, по залученні добровільних жертв на покриття коштів експедиції, звертатися на адресу Адміністрації „Нашого Життя”

ДОНАБУТТЯ

в АДМІНІСТРАЦІЇ „НАШОГО ЖИТТЯ”

- 1. Борис Крупицький: „До методологічних проблем української історії” Ціна 2- мар.
- 2. Віктор Петров: „Провідні стани розвитку суч. Шевченкованства” Ціна 3- мар.
- 3. П. Феденко: „Сільська любов” Ціна 2- мар.
- 4. П. Феденко: „Своєю рукою” Ціна 2- мар.
- 5. П. Феденко: „Ненависть” Ціна 1-50 мар.
- 6. П. Таборенко: „Пластуни-Побратими” Ціна 2- мар.
- 7. В. Гайдартський: „Ще одно кохання”, повість Ціна 10- мар.
- 8. Календар-альманах на 1947 рік „На чужині” Ціна 10- мар.
- 9. П. Павлович: „Слідами Михайла Коцюбинського”, ілюстр. збірник Ціна 6- мар.
- 10. П. Павлович: „Поділля”, історичні пам'ятки, 29 ілюстр., в 4-х мовах Ціна 5- мар.
- 11. І. Манило: „Постріли з пера” (Епіграми, пародії та гумороски) Ціна 3- мар.
- 12. В. Чапленко: „Муза”, (оповідання) Ціна 5- мар.
- 13. М. Щербак: „Вітри над Україною”, поезії Ціна 5- мар.
- 14. І. Манило: „Колочий сміх”, байки Ціна 3- мар.
- 15. В. Барка: „Апостоли”, поезії Ціна 3- мар.
- 16. „Вибрані байки та притчі”, збірка творів укр. байкарів Ціна 5- мар.
- 17. М. Ситник: „Залізничний сторож” повість Ціна 6- мар.
- 18. Ю. Косач: „Ворог”, драма (друкується)
- 19. „Світання” Літературний альманах, ч. 4-5 Ціна 3-50 мар.
- 20. „Світання” ж ч. 6 Ціна 3-50 мар.
- 21. Л. Биковський: „Апостол новітнього українства” (Ю. Липа) Ціна 1- мар.
- 22. О. Запорізький: „Мати помирила” (жарт на 1 дню) Ціна 3-50 мар.
- 23. В. Чапленко: „Любов” та інші оповідання. Ціна 3- мар.
- 24. Д-р Я. Рудницький: „Український наголос” Ціна 2-50 мар.
- 25. Л. Зизаній: „Лексис” Ціна 4- мар.
- 26. Д-р Я. Рудницький: „Як говорити по літературному” Ціна 4- мар.
- 27. Д-р Я. Рудницький: „Нарис української діалектології” Ціна 5- мар.
- 28. Д-р Я. Рудницький: „Український правопис” Ціна 1-50 мар.
- 29. Проф. П. Ковалів: „Безособові речення...” Ціна 1-50 мар.
- 30. Проф. Ковалів: „Чистота і правильність української літературної мови” Ціна 3- мар.
- 31. Проф. П. Ковалів: „Як правильно будувати фразу?” Ціна 1-50 мар.
- 32. С. Гордінський: „Вогнем і смерчем. Поезії 1947. Ціна 5- мар.
- 33. Т. Курпіта: Notarass. Лірика Ціна 8- мар.
- 34. Журнал „Наша Мова” ч. 1. Ціна 2-50 мар.
- 35. Журнал „Заграва” ч. 1. 2. 3. Ціна числа 3- мар.
- 36. Короткі оповідання з англійським словником Ціна 3- мар.
- 37. Ярослав Рудницький: „Наголос в Шевченковій поезії”. Вид. УВАН Ціна 4- мар.
- 38. Василь Лев: „Лексика равньої Шевченкової поезії”. Вид. УВАН. Ціна 2- мар.
- 39. Сергій Жук: „Портрет Т. Шевченка в скульптурі Вид. УВАН. Ціна 2- мар.
- 40. „Альбом історичних плянів Києва.” Вид. Групи Передісторії УВАН. Ціна 20- мар.
- 41. Д. Чижовський: „Деякі проблеми дослідження формального боку поезії Шевченка”. Вид. УВАН. Ціна 2- мар.
- 42. Олександра Степовий: „Вогні в церкві”, легенди. Ціна 1-30 мар.
- 43. Олександра Степовий: „З минулого” Ціна 2-50 мар.
- 44. Олександра Степовий: „Українські народні танці”. Етнографічний нарис. В твердій окладинці. З багатьма фотографіями. Ціна 15- мар.
- 45. Олександра Степовий: „Звичай нашого народу” Ціна 2-50 мар.

Книжки висилаються після одержання готівки, або за післяплатою. Замовляти: „Our Life”

Augsburg, Speyerer Straße 1 (Ecke Birkenfelder Straße)

5 П'ЯТЕ ВИДАННЯ КНИЖКИ
ПРОФ. ДР. ВОЛОД. СІЧИНСЬКОГО
ЧУЖИНЦІ ПРО
У К Р А Ї Н У

Вибір з описів подорожів по Україні та інших писань чужинців про Україну за десять століть.

Ціна 8 марок

Замовлення надсилати:

Ukrain. Buchhandlg., München, Dachauer Str. 9/1

А Г Р О Н О М И !

На місяць квітень проєктується Загальний З'Ќзд усіх інж. агрономів, агрономів, та техніків сіль.-господарства. Просимо всіх негайно подати свої точні адреси, щоби можна було кожному переслати особисто запрошення з порядком нарад. Подати час та місце З'Ќзду, як рівнож забезпечити приїздом харч та нічліг. Зголошення слати на адресу: Інж. Вакуловський Віктор, Мюнхен, Розенгаймерштрассе 46а, Кооп. „КОС”.

З метою включення в допомогую акцію всієї української еміграції ОПУЕ в Авгсбурзі звертається з проханням до всіх українських емігрантів, що живуть на приватних помешканнях в Авгсбурзі або в Авгсбурзькій окрузі, зареєструватись в Укр. Допом. Комітеті в Авгсбурзі, Юденберг 8/2. Це стосується зокрема до таких міст, їх повітів і сіл: Авгсбург, Фрідберг, Айхах, Нойбург, Донауверт, Вертінген, Пумсаргавзен, Крумбах, Кемптен, Оберсдорф — Імменштедт, Фюссен.

ОПУЕ, Авгсбург, Юденберг 8/2

Будівельна фірма

Інж. **ЮРІЙ КОЛЛАРД**
Авгсбург, Юденберг 8/2

кликче робітників на працю

Свобідні отримують: помешкання, харчові картки на тяжко працюючих, нормальну платню на фахових і звичайних робітників. Для робітників з родинами помешкання будуть приготовлені пізніше. Бажаючі зараз вийти з табору на працю до цієї української фірми та на приватне помешкання дістануть урядове потвердження про добровільний вихід з табору.

РОБІТНЯ РУЧНИХ РОБІТ

концесіована німецькою владою шукає вправних вишивальниць до праці в робітні і дома. Заняті будуть затвержені німецьким урядом праці
Зголошення: Kunstgewerbliche Handstickereiwerkstätte Augsburg, Spitalgasse 5 W. 6. Inh. Leo Tschubatyj.

В Адміністрації

„ЛІТОПИС УКРАЇН. ПОЛІТВ'ЯЗНЯ”
Мюнхен, Гамсдорф, Фюріхштр. 53/П.

можна набути:

- 1. Літопис Політв'язня, журнал місячник чч. 2, 3—4, 5—6, 7 1946 р. і 1—2 1947 р. 4,—
  - 2. Політв'язень, бюлетень Ліги УПВ Мюнхен, ч. 2 і 4. 2,—
  - 3. Перший Конгрес Укр. Політв'язнів ЛігиУПВ, Мюнхен 2,—
  - 4. „Равенсбрюк”, найбільший жіночий концентраційний табір в Німеччині в опрацьованні О. Вітик. Дохід призначений для хворих політв'язнів 5,—
  - 5. „Авишці”, Альбом політв'язня в опрацьованні Паладія Осинки. Дохід призначений для хворих політв'язнів 3,—
  - 6. О. Давський: „Хочу жити”, книга переживань був. політв'язня німецьких конц. таборів. 10,—
  - 7. Календарець Українського Політв'язня на рік 1947. 1,—
- Книгарням, кіоскам і кольпортерам даєтьо работ: за чч. 1, 2, 3, 7 — 20%, чч. 4 і 5 — 25% і ч. 6 — 15%

РОЗШУКУЮТЬ

(при листуванні надавати ч.)

758. Корсунь Дусю, нар. 1929 р. шукає батько Корсунь Федір, Авгсбург, Сомме-Казерне, Бл. 24/17.